

Rhestri Termau Safonol
Standardised Terminology Lists

English > Cymraeg

Page 1

Cymraeg > English

Page 49

Comisiwn yr Eglwysi Cyfamodol
yng Nghymru
The Commission of the Covenanted
Churches in Wales

Rhagair

Wrth i eglwysi ac enwadau dyfu'n agosach at ei gilydd ac i'r ymddiriedaeth rhyngddynt ddyfnhau, gall anawsterau'n aml godi, nid o ganlyniad i greddo, ond oherwydd eu bod yn defnyddio'r un geiriau mewn ffyrdd gwahanol.

Mae geiriau'n cyfleu ystyr, a phrin yw'r rhai a wŷr yn well am allu geiriau i iacháu ac i glwyfo perthynas na phobl yr eglwysi!

Os yw hynny'n wir mewn un iaith, cymaint mwy yw'r perygl o ddrysu neu gamdeall pan fo dwy neu ragor o ieithoedd dan sylw!

Ers iddynt gychwyn ar lwybr cyfamodi, mae'r Eglwysi a'r Enwadau Cyfamodol* bob amser wedi gweithredu drwy gyfrwng y ddwy iaith yn gyfartal, gan anelu at gywirdeb o'r radd flaenaf yn y ddwy.

Fodd bynnag, yng ngoleuni'r anghysondeb a welir yn aml mewn cyfieithu rhyngeglwysig, mae'r Eglwysi Cyfamodol yng Nghymru wedi comisiynu llunio'r rhestrï hyn, gyda'r bwriad iddynt osod y safon ar gyfer cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg ac fel arall ymhlith yr eglwysi o hyn ymlaen. Gobeithir hefyd y byddant yr yn mor ddefnyddiol ar gyfer y rhai nad ydynt yn gyfarwydd â natur a gwaith yr Eglwysi Cyfamodol.

Ymgynghorwyd â nifer o arbenigwyr amlwg wrth ymgymryd â thasg mor sylweddol â hon. Bu eu cyngor a'u hawgrymiadau'n hynod werthfawr wrth baratoi'r hyn a ddaw, fe obeithiwn, yn adnodd safonol. Dymuna'r Comisiwn ddiolch yn arbennig i'r Parchedig Ddoethor Siôn Aled Owen am ei waith manwl a diwyd wrth gyflawni'r prosiect hwn.

Mae thema '*Daeth y Gair yn gnawd*' yn un sy'n ganolog i'n holl eglwysi. Wrth gyhoeddi'r eirfa hon o dermau rhyngeglwysig ar drothwy cyfnod pan ofynnir i'r Eglwysi Cyfamodol wneud penderfyniadau pwysig ynghylch eu cenhadaeth ar y cyd i Gymru a'r Byd, eu gweddi yw y bydd yr adnodd hwn o gymorth iddynt wrth roi eu Cyfamod hwythau ar waith 'yn y cnawd'.

Gethin Abraham-Williams,
Cadeirydd Comisiwn yr Eglwysi Cyfamodol yng Nghymru
2010 - 2012

* Eglwys Bresbyteraidd Cymru, yr Eglwys Ddiwygiedig Unedig, yr Eglwys Fethodistaidd, yr Eglwys yng Nghymru a'r Eglwysi Bedyddiedig Cyfamodol. Y Comisiwn yw'r corff yr ymddiriedwyd iddo'r dasg o wireddu'r amcanion a osodir gan yr eglwysi a'r enwadau hynny.

Foreword

As churches and denominations grow closer together, and trust between them is deepened, difficulties can often arise, not because of matters of conviction, but because they use the same words differently.

Words carry meaning, and few are more aware of the potential of words to heal or to mar a relationship, than church people!

If this is true in one language, how much greater is the potential for confusion and misunderstanding when two or more languages are involved!

Since the beginning of the covenanting process, the Covenanted Churches and Denominations* have always operated in both languages equally, aiming for the highest standards of accuracy in each tongue.

Nevertheless, because of frequent differences in inter-church translation, the Covenanted Churches in Wales have commissioned these lists, with the intention that they will become normative for Welsh/English, English/Welsh inter-church cross-referencing from now on, and that those unfamiliar with the nature and operation of the Covenanted Churches will find them equally useful.

In undertaking such a major task a number of eminent authorities have been consulted. Their advice and recommendations have proved invaluable in producing what it is hoped will become a definitive resource. The Commission is particularly indebted to the Revd Dr Sion Aled Owen for his meticulous and unstinting labours in the birthing of this project.

'The Word was made flesh' is a central theme for all our churches. By publishing this glossary of inter-church terms on the eve of the Covenanted Churches being asked to consider taking important decisions in their common calling to Wales and the World, it is their prayer that it may aid their Covenant in also being 'made flesh'.

Gethin Abraham-Williams,
Chair of the Commission of the Covenanted Churches in Wales
2010 - 2012

* The Covenanted Baptist Churches, the Church in Wales, the Methodist Church, the Presbyterian Church of Wales, and the United Reformed Church. The Commission is the body entrusted with implementing the goals set by these churches and denominations.

Rhagarweiniad

Bwriedir y rhestrï hyn yn bennaf ar gyfer y sawl sy'n cyfieithu dogfennau ac yn cyfieithu ar y pryd yng nghyd-destun gwaith Comisiwn yr Eglwysi Cyfamodol yng Nghymru.

Ni fwriedir iddynt fod yn rhestrï cynhwysfawr o'r holl dermau a allai godi yn y cyd-destun hwnnw ond fe osodir y rhestr Saesneg > Cymraeg a'r rhestr Gymraeg > Saesneg ar wefan Cytûn a byddir yn diweddarau'n rheini'n rheolaidd. Croesewir awgrymiadau ynghylch termau y gellid eu hychwanegu a/neu ddiwygiadau i'r adnoddau hynny.

Ni fwriedir y rhestrï ychwaith i gynnwys pob cyfieithiad derbyniol o bob term. Yn hytrach, cynhwysir y cyfieithiadau a ystyrir yn safonol at ddefnydd y Comisiwn a'r Eglwysi Cyfamodol. Yn gyffelyb, pan ellir ystyried term Cymraeg yn fenywaidd neu'n wrywaidd o ran cenedl, dewisiwyd y genedl a ystyrir yn safonol yn y cyd-destun hwn.

Yn y rhestr Saesneg > Cymraeg, nodwyd rhai camgymeriadau cyffredin y dylid eu hosgoi mewn cromfachau petryal a gwnaed rhai sylwadau ynghylch arferion cywir, yn arbennig parthed y Gymraeg, ond, unwaith eto, ni wnaed hynny mewn modd cynhwysfawr.

Dymuna'r golygydd ddiolch i bawb a gyfrannodd at y broses o lunio'r rhestrï, yn arbennig aelodau eraill Gweithgor Safoni Termau'r Comisiwn a staff Gwasg yr Eglwys yng Nghymru, a oruchwyliodd eu cyhoeddi. Rhaid diolch yn galonnog hefyd i'r Dr Bruce Griffiths, a fu mor garedig â bwrw golwg dros y drafft cyn-derfynol, gan gywiro llithriadau a gwneud llawer o awgrymiadau buddiol. Rhaid pwysleisio, fodd bynnag, mai'r golygydd ei hun a fu'n gyfrifol am lunio'r rhestrï terfynol, ac ef yn unig sydd i'w feio am unrhyw wallau sy'n aros.

**Siôn Aled Owen
Golygydd**

Introduction

These lists are intended primarily for the use of those who translate documents and who provide simultaneous translation in the context of the work of the Commission of the Covenanted Churches in Wales.

They are not intended to be comprehensive listings of all the terms which could arise in that context, however the English > Welsh and Welsh > English lists will be placed on the Cytûn website and these will be updated regularly. Suggestions regarding additional terminology and/or amendments for those resources would be welcomed.

The lists are not intended either to include all acceptable translations of each term. Rather, the translations included are those considered as standard for the use of the Commission and the Covenanted Churches. Similarly, when a Welsh term may be considered as either feminine or masculine in gender, the gender has been chosen which is considered standard in this context.

In the English > Welsh list, some common mistakes to be avoided are noted in square brackets and some comments are made concerning correct usage, particularly in Welsh, but, again, such guidance is not meant to be comprehensive.

The editor wishes to thank all those who contributed to the process of producing the lists, especially the other members of the Commission's Terminology Standardisation Working Group and the staff of the Church in Wales Press who oversaw their publication. Warm thanks are also due to Dr Bruce Griffiths, who was kind enough to read through the penultimate draft, correcting errors and making many useful suggestions. It must be emphasised, however, that the finalised text is the sole responsibility of the editor, and it is he who must bear the blame for any errors which remain.

Siôn Aled Owen
Editor

Rhestr Termau Safonol

Standardised Terminology List

English > Cymraeg

Ystyriaethau Cyffredinol

Acronymau

Dylid eu hosgoi oni bai eu bod yn gyfarwydd iawn, er enghraifft, 'BCN' am y Beibl Cymraeg Newydd. Yn achos teitlau hirion sy'n digwydd droeon yn yr un ddogfen, dylid rhoi'r teitl llawn i gychwyn ac yna rhan ohono, er enghraifft, 'y Comisiwn' ar gyfer 'Comisiwn yr Eglwysi Cyfamodol'. Ni ddylid defnyddio atalnodau llawn o fewn acronymau.

Yr Amhersonol

Mae'n fwy naturiol, fel arfer, osgoi ffurfiau amhersonol ar y ferf yn y Gymraeg, er enghraifft, yn hytrach nag ysgrifennu 'Arweiniwyd y gwasanaeth gan yr Esgob' gwell ysgrifennu 'Arweiniodd yr Esgob y gwasanaeth' neu 'Yr Esgob a arweiniodd y gwasanaeth'. Os defnyddio'r amhersonol, dylid defnyddio'r ffurfiau cryno fel arfer, hynny yw, 'Rhoddwyd y wobr er cof am y Gweinidog' yn hytrach na 'Cafodd y wobr ei rhoi er cof am y Gweinidog'.

Byrfoddau

Dylid eu hosgoi fel egwyddor gyffredinol, er enghraifft, rhodder 'hynny yw' yn lle 'h. y.'.

Cyfeiriadau Beiblaidd

Dylid defnyddio enw llawn y llyfr oni bai fod gofod yn broblem. Bryd hynny dylid defnyddio talfyriadau'r Beibl Cymraeg Newydd. Dylid defnyddio rhif Rhufeinig ar gyfer rhif y llyfr a rhif Arabeg ar gyfer y bennod a'r adnod gyda cholon rhwng rhif y bennod a rhif yr adnod, er enghraifft, '11 Corinthiaid 5:2'.

Cytûn

Nid "CYTÛN" oherwydd mai enw, nid acronym, ydyw.

Dyddiadau

Dilyner y patrwm '25 Rhagfyr 2011'.

Dyfyniadau Saesneg

Dylid cyfieithu dyfyniadau rhyddiaith fel egwyddor gyffredinol. Fel arfer, ni ddylid cyfieithu barddoniaeth Saesneg ond pan fo'n briodol gellid defnyddio darn o farddoniaeth sy'n cyfleu neges gyffelyb yn y Gymraeg.

Enwau lleoedd

Defnyddier y ffurfiau cywir Cymraeg ar enwau lleoedd bob tro boed y lle dan sylw yng Nghymru neu mewn gwlad arall. Mewn achosion lle gallai'r enw cywir fod yn anghyfarwydd, gellir rhoi'r enw mwy adnabyddus mewn cromfachau i ddilyn pan ddefnyddir yr enw gyntaf mewn unrhyw ddogfen, er enghraifft, Llannerch Panna (Penley), Llanfihangel Genau'r Glyn (Llandre), Ynys Metcawd (Lindisfarne). Dylid defnyddio'r ffurfiau Cymraeg a gymeradwyir ar wefan Enwau Cymru. Ni ddylid fel arfer ddefnyddio priflythrennau ar gyfer y fannod mewn enwau lleoedd os nad yw'r enw'n digwydd ar ddechau brawddeg, er enghraifft, 'yn y Bala', nid 'yn Y Bala'.

Ffurfiau benywaidd ar deitlau / swyddogaethau

Ni ddylid defnyddio ffurfiau megis 'ysgrifenyddes', 'awdures' ac ati oni bai mai dyna'r defnydd arferol o fewn y cyd-destun, er enghraifft, 'athrawes' fyddai'n arferol o fewn cyd-destun ysgol ac Ysgol Sul, ac mae 'organyddes' yn cael ei ddefnyddio'n gyffredin mewn cyd-destun eglwysig hefyd.

Parchedig

Argymhellir peidio â defnyddio'r ffurf 'y Barchedig'. Er mai ansoddair yw'r gair 'parchedig' fel rheol, a'i fod felly yn treiglo o flaen enw benywaidd, gellir hefyd ei ddefnyddio gyda grym enwol, er enghraifft, 'Aethom i weld y parchedig i drefnu'r briodas'. Yn yr ystyr hon, enw gwrywaidd ydyw, yn cyfateb i'r enw 'gweinidog' neu 'offeiriad'. Y mae'r enw hefyd yn deitl, 'y Parchedig', ac nid oes angen ei dreiglo o flaen enw benywaidd mwy nag y byddai angen treiglo unrhyw deitl arall, er enghraifft, 'y Cynghorydd'. Hefyd, mae rhoi i weinidogion benywaidd a gwrywaidd yr un teitl yn dynodi nad oes unrhyw wahaniaeth statws rhyngddynt.

Dylid defnyddio'r ffurf lawn 'y Parchedig' fel arfer, ond gellir defnyddio 'Parchg' (nid 'Parch' na 'Parch'g') os bydd angen. Dilyner yr un egwyddor gydag 'y Parchedigion'.

Rhagenwau a all gyfeirio at y naill ryw neu'r llall

Dylid osgoi hyd y gellir ffurfiau trwsgl megis 'ei (h)ordeinio', 'ei bregeth/phregeth', er enghraifft, yn lle dweud 'Yna bydd y gweinidog yn traddodi ei bregeth/phregeth' gellid dweud 'Yna bydd y gweinidog yn traddodi pregeth'. Os na ellir gwneud hynny, dylai'r ffurf wrywaidd sefyll dros y ddau ryw. Pan ddigwydd y patrwm Saesneg anramadegol o osod 'they' neu 'their' i gyfeirio at unigolyn, er mwyn osgoi'r benywaidd a'r gwrywaidd, er enghraifft, 'The minister preached their sermon on humility' ni ddylid dilyn hynny mewn cyfieithiad Cymraeg.

Rhagenwau yn cyfeirio at y Duwdod

Ni ddylid defnyddio priflythyren, er enghraifft, 'Y mae Duw yn ymyrryd yn ei fyd'.

Rhestr

Dylid osgoi achosi'r angen am dreigladd ar ddechrau eitemau mewn rhestr, er enghraifft, yn lle

Penderfynodd y Comisiwn:

1. *gadw'r cyfraniadau fel y maent am y tro*
2. *ofyn am daliad erbyn diwedd y flwyddyn*
3. *ddiwugio'r rheolau'n unol â hynny ...*

gellid rhoi

Penderfynodd y Comisiwn weithredu fel a ganlyn:

1. *cadw'r cyfraniadau fel y maent am y tro*
2. *gofyn am daliad erbyn diwedd y flwyddyn*
3. *diwugio'r rheolau'n unol â hynny ...*

Os nad yw'n bosibl osgoi'r treigladd, peidier â threiglo ar ôl yr eitem gyntaf:

Penderfynodd y Comisiwn:

1. *gadw'r cyfraniadau fel y maent am y tro*
2. *gofyn am daliad erbyn diwedd y flwyddyn*
3. *diwugio'r rheolau'n unol â hynny ...*

Sant

Dilyner yr arfer o osod 'Sant' ar ôl yr enw yn achos sant Celtaidd, er enghraifft, 'Tysilio Sant', ac o flaen yr enw ym mhob achos arall, er enghraifft, 'Sant Ioan', gan gydnabod y ceir ambell eithriad i'r rheol hon, megis 'Awstin Sant'.

Teitlau swyddi/urddau

Ni ddylid defnyddio priflythrennau (rheithor, gweinidog, diacon ac ati) heblaw pan y'u defnyddir gydag enw'r deiliad, er enghraifft, 'yr Esgob Wyn' neu gydag enw'r esgobaeth, plwyf ac ati a wasanaethir, er enghraifft, 'Rheithor Eglwys Sant Ioan'. Anghywir yw ffurfiau heb y fannod o flaen enwau personol; er enghraifft, ystyr 'dywedodd Esgob Barry' yw 'the Bishop of Barry said'. Y ffurf gywir ar 'Bishop Barry said' fyddai 'dywedodd **yr** Esgob Barry'. Ni ddylid defnyddio priflythyren yn y fannod gyda theitl ar ganol brawddeg, er enghraifft, 'Pregethodd y Parchedig John Jones ...'.

Ymadroddion Lladin

Dylid osgoi defnyddio ymadrodd Lladin pan fo ymadrodd Cymraeg cyfatebol ar gael, er enghraifft, 'ac ati' neu 'ac yn y blaen' (ond nid a.a. nac a.y.y.b.) yn lle 'etc'.

Geiriau a Thermau Penodol

Gosodwyd y ffurfiau Saesneg yn union drefn yr wyddor. Yr unig eithriad yw pan fo'r fannod ar gychwyn y term a phryd hynny, gosodir yr ail air yn ei safle yn nhrefn yr wyddor.

Nodir gyda'r llythrennau canlynol mewn cromfachau eiriau ac ymadroddion sy'n perthyn yn arbennig i draddodiadau a chyd-destunau penodol:

A – Yr Eglwys Anglicanaidd, C – Cytûn / Comisiwn yr Eglwysi Cyfamodol, M – Yr Eglwys Fethodistaidd, P – Eglwys Bresbyteraidd Cymru.

Byrfoddau eraill: (a) – ansoddair, (b) – enw benywaidd, (g) – enw gwrywaidd, yn achos geiriau Cymraeg; (a) – ansoddair, (n) – enw, (occ) – weithiau, (v) – berf, yn achos geiriau Saesneg.

Nodir terfyniadau neu, pan fo'n berthnasol, ffurfiau llawn, ar gyfer y lluosog (ac eithrio pan na ddefnyddir ffurf luosog ar y term fel arfer) rhwng cromfachau ar ôl y ffurfiau unigol.

Dangosir ffurfiau amrywiol posibl mewn cromfachau cyrliog, er enghraifft, 'llieiniau{r} allor{au}'.

Nodir camgymeriadau cyffredin mewn cromfachau petryal.

absolution	gollyngdod(au) (g)
absolve	rhyddhau oddi wrth bechod
accompanist (<i>for appraisal</i>) (M) (<i>musical</i>)	cydymaith (cymdeithion) (g) cyfeilydd(ion) (g)
accompany (<i>in the context of mission</i>)	cyd-deithio
Action for Children (M)	Gweithredu dros Blant
Action of Churches Together in Scotland (ACTS)	Eglwysi Ynghyd yn yr Alban
administer (<i>Communion</i>)	rhoi'r elfennau, dosbarthu'r elfennau, gweinyddu'r elfennau
administrative assistant	cynorthwywr (cynorthwywyr) gweinyddol (g)
administrator	gweinyddwr (gweinyddwyr) (g)
admission of lay preacher (M)	derbyn pregethwr lleyg
Advance and Priority Fund (M)	Cronfa (b) Gynnydd
Advent	Adfent (g)
advocate	hyrwyddwr (hyrwyddwyr) (g), lladmerydd(ion) (g)
Advocate	yr Ysbryd (g), yr Eiriolwr (g)
All Saints' Day	Gŵyl (b) yr Holl Saint
All Souls' Day	Dygwyl (g) y Meirw
almshouse	elusendy (elusendai) (g)
altar (A)	allor(au) (g)
altar cloth (A)	lliaian (g) {yr} allor, (llieiniau{'r} allor{au})
altar rails (A)	rheiliau{'r} allor
altar server (A)	gwas (g) (gweision) allor
Anglican Alliance (A)	y Cynghrair Anglicanaidd (g)
Anglican Communion (A)	y Cymundeb [nid Cyfundeb] Anglicanaidd (g)
Anglican Consultative Council (A)	y Cyngor Ymgynghorol Anglicanaidd (g)

Anglican-Methodist International Commission for Unity in Mission (AMICUM) (A, M)	y Comisiwn Anglicanaidd a Methodistaidd Rhyngwladol (g) ar Undod mewn Cenhadu
Anglo-Catholic (A) (a)	Eingl-Gatholig
Anglo-Catholic (A) (n)	Eingl-Gatholig (g, b)
annual development review (M)	arolwg (arolygon) blynyddol (g) ar ddatblygiad
annual vestry meeting (A)	cyfarfod(ydd) (g) festri blynyddol
Annunciation of the Blessed Virgin Mary	Cyfarchiad (g) Mair Forwyn Fendigaid
apostle	apostol(ion) (g)
Apostles' Creed	Credo'r (g) Apostolion
apostolate (status) (period of time)	apostolaeth(au) (b) apostolawd(au) (g)
apostolic	apostolig, apostolaidd
apostolic succession	{yr} olyniaeth apostolaidd (b)
apostolicity	apostoligrwydd (g)
Applications Department (A)	Adran (b) Geisiadau
appoint	penodi
appoint as	penodi yn, er enghraifft, 'penodwyd John Jones yn esgob' [nid 'penodi ... fel']
archbishop (A)	archesgob(ion) (g)
Archbishop of Wales' Fund for Children (A)	Cronfa (b) Archesgob Cymru er budd Plant
Archbishop's Media Officer (A)	Swyddog (g) Cyfryngau'r Archesgob
Archbishop's Registry (A)	Cofrestrfa'r (b) Archesgob
archdeacon (A)	archddiacon(iaid) (g)
archdeaconry (A)	archddiaconiaeth(au) (b)
archiepiscopal (A)	archesgobol
archiepiscopal see (A)	esgobaeth archesgobol (b)

area dean (A)	deon(iaid) (g) bro
area leader (M)	arweinydd (arweinwyr) (g) ardal
Armistice Day	Dydd (g) y Cadoediad
Ascension	y Dyrchafael (g)
Ascension Day (<i>in some dialects</i>)	Dydd (g) Iau'r Dyrchafael Difiau (g) Dyrchafael
Ash Wednesday	Dydd (g) Mercher y Llundw
assembly	cymanfa(oedd) (b), cynulliad(au) (g)
assessment (M)	trethiant ariannol (g)
association (P)	cymdeithasfa(oedd) (b)
Association in the East (P)	y Gymdeithasfa (b) yn y Dwyrain
Association in the North (P)	y Gymdeithasfa (b) yn y Gogledd
Association in the South (P)	y Gymdeithasfa (b) yn y De
asylum seeker	ceisiwr (ceiswyr) (g) lloches
Athanasian Creed	Credo (g) Athanasiws
atonement	iawn (g)
authorisation	awdurdod (g)
authorisation to administer (M)	awdurdod (g) i weinyddu
authority	awdurdod(au) (g)
baptize	bedyddio
baptism	bedydd(iadau) (g)
baptism by aspersion	bedydd(iadau) (g) drwy daenelliad
baptism by immersion	bedydd(iadau) (g) drwy drochiad
Baptism, Eucharist and Ministry (C)	Bedydd, Ewcharist a Gweinidogaeth
baptism vow	adduned(au) (b) bedydd
Baptismal Creed	Credo'r (g) Bedydd
baptist church	eglwys fedyddiedig (eglwysi bedyddiedig) (b)

baptistry	bedyddfan(nau) (b)
Beatitudes	y Gwynfydau
become engaged	dyweddïo
being church	bod yn eglwys
belfry	clochdy (clochdai) (g)
bell ringer	clochydd(ion) (g)
<i>bene esse</i> (of the Church)	budd (g) (yr Eglwys)
benefice (A)	bywoliaeth(au) (b)
Bible	Beibl(au) (g)
Bible Sunday	Sul (g) y Beibl
bidding prayer	gweddi (gweddïau) atolygol (b)
bishop	esgob(ion) (g)
bishop's visitation (A) (<i>spoken</i>)	gofwy(on) (g) yr esgob ymweliad(au) (g) yr esgob
Bishops' Adviser (A)	Cynghorwr (g) yr Esgobion
blasphemy	cabledd(au) (g)
blessing	bendith(ion) (b)
body in association (C)	corff (cyrff) cysylltiedig (g)
Book of Common Prayer (A)	Llyfr (g) Gweddi Gyffredin
Boxing Day	Gŵyl (b) Sant Steffan
breaking of bread	torri'r bara
broad church (n) (A) (a)	eglwys(i) eang (b) eangeglwysig
broad churchmanship (A)	eangeglwysyddiaeth (b)
Buddhist (n) (a)	Bwdhydd(ion) (g) Bwdhaidd
burial ground	claddfa (claddfeydd) (b)

burial service	gwasanaeth(au) claddu (g)
Calvin	Calfin
Calvinism	Calfiniaeth (b)
Calvinist (n) (a)	Calfinydd (Calfiniaid) (g) Calfinaidd
Calvinistic Methodist (n) (P) (a)	Methodist(iaid) Calfinaidd (g) Methodistaidd Galfinaidd
candidate	ymgeisydd (ymgeiswyr) (g)
candidate (v) (M)	ymgeisio
Candidates and Training Department (P)	Adran Ymgeiswyr a Hyfforddiant (b)
Candlemas	Gŵyl (b) Fair y Canhwyllau
candlestick	canhwyllbren (canwyllbrennau) (b)
canon (<i>church law</i>) (A) (<i>cleric</i>) (A)	canon(au) (g) canon(iaid) (g)
canon lawyer (A)	cyfreithiwr (cyfreithwyr) eglwysig (g)
capacity (<i>ability</i>)	gallu (g)
Cardiff East Ecumenical Mission Council (C)	Cyngor (g) Cenhadol Eciwmenaidd Dwyrain Caerdydd
carol	carol(au) (b)
carol service	gwasanaeth(au) (g) carolau
cassock	casog(au) (b)
cathedral	eglwys gadeiriol (eglwysi cadeiriol) (b), cadeirlan(nau) (b)
Cathedrals and Churches Commission (A)	Comisiwn (g) Cadeirlannau ac Eglwysi
Catholic Epistles	yr Epistolau Cyffredinol
Catholicism	Catholigiaeth (b)
catholicity	catholigrwydd (g)
celebrant (A)	llywydd(ion) (g)

celebrate (at Communion) (A) (a feast)	llywyddu (yn y Cymun) dathlu (gŵyl)
celibate	dibriod, diwair
chair of district (M)	cadeirydd(ion) (g) talaith
chair of synod (M)	cadeirydd(ion) (g) synod
chalice	caregl(au) (g), cwpan(au) (g)
chancel (A)	cangell (canghellau) (b)
Chancel Repair Fund (A)	Cronfa (b) Atgyweirio'r Gangell, Cronfa (b) Atgyweirio Cangell
chancel steps (A)	grisiau'r gangell, grisiau cangell
chancellor (A)	canghellor (cangellorion) (g)
chapel	capel(i) (g)
chapel of ease (A)	capel(i) anwes (g)
chapel of rest	capel(i) gorffwys (g)
chaplain	caplan(iaid) (g)
chaplaincy (<i>institution</i>) (<i>premises</i>)	caplaniaeth(au) (b) caplandy (caplandai) (g)
chapter (A) (<i>canons of a cathedral</i>)	cabidwl (cabidylau) (g)
chapterhouse (A)	cabidyldy (cabidyldai) (g)
charity	elusen(nau) (b)
Charity Commission	y Comisiwn (g) Elusennau
chasuble (A)	casul(au) (g)
Children and Youth Service Department (P)	Adran (b) Gwasanaeth Plant ac Ieuentid
children's service	gwasanaeth(au) (g) plant
choir	côr (corau) (g)
choirboy	côr-fachgen (côr-fechgyn) (aelodau o'r côr) (g)
choirgirl	côr-eneth(od) (aelodau o'r côr) (b)

choirmaster	côr-feistr(i) (g)
Choral Evensong (A)	Gosber Corawl (g)
chorister	aelod (g) o'r côr
Christ of faith	Crist y ffydd
Christian Aid	Cymorth Cristnogol (g)
Christian Centre for Rural Wales	Canolfan Gristnogol (b) Cefn Gwlad Cymru
Christianity	Cristnogaeth (b) [nid 'Cristionogaeth']
Christendom	Gwledydd Cred
Christmas	{y} Nadolig (g)
Christology	Cristoleg (b)
church	eglwys(i) (b)
Church and Society Department (P)	Adran (b) Eglwys a Chymdeithas
church council	cyngor (cynghorau) (g) eglwys(i) (g)
church court	llys(oedd) eglwysig(i) (g)
church governance	llywodraeth eglwysig (b), llywodraethu eglwysig, trefn lywodraethol eglwysig (b)
church hall	neuadd(au) (b) eglwys(i)
{the} Church in Wales (A)	yr Eglwys (b) yng Nghymru
church leader	arweinydd (g) {yr} eglwys (arweinwyr eglwysig, arweinwyr {yr} eglwysi)
{the} Church of North India	Eglwys (b) Gogledd India
{the} Church of South India	Eglwys (b) De India
church room	ystafell(oedd) (b) eglwys(i)
church school (A)	ysgol(ion) (b) eglwys
church steward (M)	swyddog(ion) (g) eglwys(i)
church warden (A)	warden(iaid) (g) eglwys(i)
Churches and Pastoral Committee (A)	Pwyllgor (g) Eglwysi a Bugeiliaeth

Churches' Commission for Migrants in Europe (C)	Comisiwn (g) yr Eglwysi ar Ymfudwyr yn Ewrop
Churches' Main Committee	Prif Bwyllgor (g) yr Eglwysi
Churches Together in Britain and Ireland (CTBI)	Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon
Churches Together in England (CTE)	Eglwysi Ynghyd yn Lloegr
churchyard	mynwent(ydd) (b) eglwys(i)
ciborium	ciboriwm (ciboria) (g)
circuit (M)	cylchdaith (cylchdeithiau) (b)
circuit meeting (M)	cyfarfod(ydd) (g) cylchdaith
circuit steward (M)	goruchwyliwr (g) (goruchwylwyr) cylchdaith, (goruchwylwyr cylchdeithiau)
civil marriage	priodas(au) sifil (b)
civil partnership	partneriaeth(au) sifil (b)
class leader (M)	blaenor(iaid) (g) dosbarth(iadau)
clergy terms of service (A)	amodau gwaith clerigion, telerau gwasanaeth clerigion
cleric	clerig (g)
clerics (<i>historically</i>) (<i>if an inclusive term is required</i>)	clerigwyr clerigion
clerk (A)	clerc(iaid) (g)
clerk (P)	ysgrifennydd (ysgrifenyddion) (g)
clerk in holy orders (A)	clerc(iaid) (g) mewn urddau eglwysig (g)
Coleg Trefeca Department (P)	Adran (b) Coleg Trefeca
Coleg y Bala Department (P)	Adran (b) Coleg y Bala
collate	coladu
collect (<i>prayer</i>)	colect(au) (g)
collection	casgliad(au) (g)

college	coleg(au) (g)
collegial (A)	colegaidd, colegol
collegial church (A)	eglwys golegol (eglwysi colegol) (b)
Collegial Church of St Mary, Swansea (A)	Eglwys Golegol (b) y Santes Fair, Abertawe
collegiality	colegoldeb (g)
collegially	yn golegol
commandment	gorchymyn (gorchmynion) (g)
commentary (<i>biblical</i>)	esboniad(au) (g)
commission (n) (v)	comisiwn (comisiynau) (g) comisiynu
Commission of the Covenanted Churches in Wales (C)	Comisiwn (g) yr Eglwysi Cyfamodol yng Nghymru
commissioning	comisiynu
committee	pwylgor(au) (g)
common faith	ffydd gyffredin (b)
Common Investment Fund (A)	Cronfa (b) Buddsoddiadau Cyffredin
Common Tenure	Cyd-ddaliadaeth, Daliadaeth Gyffredin
communicant	cymunwr (cymunwyr) (g) cymunwraig (cymunwragedd) (b)
Communications Officer (P)	Swyddog (g) Cyfathrebu
Communications Panel (P)	Panel (g) Cyfathrebu
Communion	Cymun (g)
Communion bread	bara (g) Cymun
Communion rail (M)	rheiliau Bwrdd {y} Cymun
Communion wine	gwin (g) Cymun
community ministry (C)	gweinidogaeth(au) (b) bro
Companions for Change (C)	Cymdeithion am Newid

Compline (A)	Cwmplyn (g)
composition (of committee)	aelodaeth (pwyllgor) (b)
concelebrate	cydlywyddu
conciliar	cynghoraidd
conciliar fellowship	cydberthynas gynghoraidd (b)
Conference of European Churches	Cynhadledd (b) Eglwysi Ewrop
Conference Memorial Committee (M)	Pwyllgor (g) Cynigion y Gynhadledd
confession	cyffes(ion) (b)
confirmation (A)	bedydd (g) esgob
(A, M)	conffyrmasiwn (g)
(M, P)	derbyn yn gyflawn aelod
confirmation class (A)	dosbarth(iadau) (g) conffyrmasiwn
confirmation class (M)	dosbarth(iadau) derbyn (g)
congregation	cynulleidfa(oedd) (b)
congregational	cynulleidfaol
Congregational Federation	y Ffederasiwn Cynulleidfaol (g)
congregationalism	cynulleidfaoliaeth (b)
	Annibyniaeth (b)
congregationalist	cynulleidfaolwr (cynulleidfaolwyr) (g)
	Annibynnwr (Annibynwyr) (g)
connexion	cyfundeb(au) (g)
Connexion Boards (P)	Byrddau'r Cyfundeb
Connexional Team (M, P)	Tîm Cyfundebol (g)
connexional year (M)	blwyddyn gyfundebol (blynyddoedd cyfundebol) (b)
consecrate	cysegru
consecration	cysegru
	cysegriad(au) (g)
consecration service	gwasanaeth(au) (g) cysegru

constitution	cyfansoddiad(au) (g)
Constitutional Practice and Discipline of the Methodist Church (CPD) (M)	Arferion Cyfansoddiadol a Disgyblaeth yr Eglwys Fethodistaidd
consubstantiation	cydsylweddiad (g)
continuing development in ministry (M) (A)	datblygiad parhaus (g) yn y weinidogaeth datblygu gweinidogaethol parhaus
conventional district (A)	ardal gonfensiynol (ardaloedd confensiynol) (b)
Convocation (M)	Confocasiwn (g)
corporate life of the church	bywyd cyffredin (g) yr eglwys, bywyd (g) yr eglwys fel corff
Council for Christians and Jews	Cyngor (g) Cristnogion ac Iddewon
Council for World Mission (CWM)	Cyngor (g) y Genhadaeth Fyd-eang
covenant (n) (v)	cyfamod(au) (g) cyfamodi
covenant secretary (A)	ysgrifennydd (g) y cyfamodau
covenant service	gwasanaeth(au) (g) cyfamod, gwasanaeth (g) cyfamodi
Covenant Service (M)	Gwasanaeth (g) y Cyfamod
Covenant Sunday	Sul (g) y Cyfamod
Creator	Creawdwr (g), Crëwr (g)
credal statement	datganiad(au) (g) o gred
credence table (A)	bwrdd (byrddau) (g) credens
creed	credo (g)
cross	croes(au) (b)
cross oneself	ymgroesi
cross-border	trawsffiniol
crucifix	delw fechan (b) o Grist ar y Groes
cultural identity	hunaniaeth ddiwylliannol (b)

cup	cwpan(au) (g)
curate (A)	curad(iaid) (g)
cursal canon (A)	canon(iaid) cwrsal (g)
curtilage (A)	cwrtil(au) (g)
Cytûn – Churches Together in Wales (C)	Cytûn – Eglwysi Ynghyd yng Nghymru
Davies Lecture Panel (P)	Bwrdd (g) y Ddarlith Davies
Day of Judgement	Dydd (g) y Farn
Deacon (M) (<i>title</i>) (M) (<i>occ</i>)	Diacon(iaid) (g) y Diacon chwaer (chworydd) (b)
Deacons' Seat	Sêl Fawr (b)
Dead Sea Scrolls	Sgroliau'r Môr Marw
dean (A)	deon(iaid) (g)
deanery (<i>area</i>) (A) (<i>premises</i>) (A)	deoniaeth(au) (b) deondy (deondai) (g)
deanery chapter (A)	siapter {y d}deoniaeth (siapteri deoniaeth, siapteri deoniaethau) (g)
deanery conference (A)	cynhadledd ddeoniaethol (cynadleddau deoniaethol) (b)
Decalogue	y Dengair (g) Deddf
deliverance	achubiaeth (b)
demon	cythraul (cythreuliaid) (g)
demythologise	dadfytholegu
Department of Ministries (P)	Adran (b) Gweinidogaethau
Department of Spirituality (P)	Adran (b) Ysbrydolrwydd
development officer	swyddog(ion) (g) datblygu
diaconate (office) (persons)	diaconiaeth(au) (b) diaconiaid

diocesan (A) (person) (A)	esgobaethol esgob (g) yr esgobaeth
Diocesan Advisory Committee (A)	Pwyllgor Ymgynghorol (g) yr Esgobaeth
diocesan bishop (A)	esgob {yr} esgobaeth (g), esgob(ion) cadeiriol (g)
Diocesan Board of Education (A)	Bwrdd (g) Addysg yr Esgobaeth
Diocesan Board of Finance (A)	Bwrdd (g) Cyllid yr Esgobaeth
Diocesan Board of Ministry (A)	Bwrdd (g) y Weinidogaeth, Esgobaeth (<i>gydag enw'r esgobaeth berthnasol</i>)
Diocesan Conference (A)	Cynhadledd (b) {yr} Esgobaeth (Cynadleddau'r Esgobaeth) (Cynadleddau Esgobaethau)
Diocesan Director of Education (A)	Cyfarwyddwr (g) Addysg {yr} Esgobaeth
Diocesan Ecumenical Officer (A)	Swyddog Eciwmenaidd (g) {yr} Esgobaeth
Diocesan Inspector (A)	Arolygydd {yr} Esgobaeth (g)
Diocesan Inter-faith Officer (A)	Swyddog Rhyng-ffydd {yr} Esgobaeth (g)
Diocesan Nominations Board (A)	Bwrdd Enwebu{'r} (g) Esgobaeth, Bwrdd (g) Enwebiadau{'r} Esgobaeth
Diocesan Office (A)	Swyddfa{'r} (b) Esgobaeth
Diocesan Parsonage Board (A)	Bwrdd (g) Persondai{'r} Esgobaeth
Diocesan Patronage Board (A)	Bwrdd (g) Nawdd {yr} Esgobaeth
Diocesan Registrar (A)	Cofrestrydd (g) {yr} Esgobaeth
Diocesan Secretary (A)	Ysgrifennydd (g) {yr} Esgobaeth
Diocesan Selection Committee (A)	Pwyllgor (g) Dewis Ymgeiswyr {yr} Esgobaeth
Diocesan Trust (A)	Ymddiriedolaeth (b) {yr} Esgobaeth
Diocesan World Mission Officer (A)	Swyddog (g) Cenhadaeth Fyd {yr} Esgobaeth
diocese (A)	esgobaeth(au) (b)

Director of Finance (P)	Cyfarwyddwr Ariannol (g)
disciple	disgybl(ion) (g)
discipleship	bod yn ddisgybl, disgyblaeth (b)
disciplinary tribunal	tribiwnlys(au) (g) disgyblu
discipline	disgyblaeth(au) (b)
disendow	dadwaddoli
disendowment	dadwaddoli, dadwaddoliad (g)
disestablish	datgysylltu
disestablishment	datgysylltu, datgysylltiad (g)
Disestablishment of the Church in Wales (A)	Datgysylltu'r Eglwys yng Nghymru
dispensation (M)	awdurdod arbennig (g)
district (M)	talaith (taleithiau) (b)
District Synod (M)	Synod (b) Talaith, Synod (b) y Dalaith
diversity	amrywiaeth (b), amrywioldeb (g)
divine (n)	diwinydd(ion) (g)
(a)	dwyfol
divorce (n)	ysgariad(au) (g)
(v)	ysgaru
docetism	docetiaeth (b)
Doctor (<i>title</i>)	y Doctor, y Doethur
doctrinal commission	comisiwn athrawiaeth (g)
doctrinal statement	datganiad(au) athrawiaethol (g), datganiad(au) (g) athrawiaeth
doctrine	athrawiaeth(au) (b)
Doctrine and Worship Panel (P)	Panel (g) Athrawiaeth ac Addoli
dogmatics	athrawiaetheg (b), dogmateg (b)
dualism	deuoliaeth (b)

during an interregnum (A)	pan fo'r plwyf yn wag
eagle (A)	eryr (g)
early Christians	Cristnogion cynnar
{the} Early Church	yr Eglwys Fore (b)
east window (A)	ffenestr y dwyrain (b)
Easter	y Pasg (g)
Easter Vigil	Noswyl (b) y Pasg
ecclesial	eglwysig
ecclesiastic	person(iaid) (g), cleric(wyr)(ion) (g), gŵr eglwysig (gwŷr eglwysig) (g), gwraig eglwysig (gwragedd eglwysig) (b) gwŷr a gwragedd eglwysig
ecclesiastics (<i>mixed gender group</i>)	
ecclesiastical	eglwysyddol, eglwysig
ecclesiastical court (A)	llys(oedd) eglwysig (g)
ecclesiastical exemption (A)	eithriad(au) eglwysig (g)
ecclesiology	eglwysoleg (b)
ecumenical	eciwmenaidd
ecumenical bishop	esgob(ion) eciwmenaidd (g)
ecumenical moderator	llywydd(ion) eciwmenaidd (g)
ecumenical officer	swyddog(ion) eciwmenaidd (g)
Ecumenical Panel (P)	Panel Eciwmenaidd (g)
ecumenics	eciwmeneg (b)
ecumenism	eciwmeniaeth (b)
ecumenist	eciwmenydd (eciwmenwyr) (g)
elder	blaenor(iaid) (g)
Elders' Seat	Sêd Fawr (b)
elect (a)	etholedig
(v)	ethol

elect people of God	pobl etholedig (b) Duw
election (<i>doctrine</i>)	etholiad(au) (g) etholedigaeth (b)
electoral college (A)	coleg(au) ethol (g), coleg(au) etholiadol (g)
electoral roll (A)	rhôl (b) yr etholwyr (rholiau'r etholwyr)
Ember Days	Dyddiau'r Cydgoriau
Emergency Fund (P)	Cronfa (b) Argyfwng
Enabling Group (C)	Grŵp Galluogi (g)
enable	galluogi, hybu, hyrwyddo, ysgogi
enabler	galluogwr (galluogwyr) (g), hybwr (hybwyr) (g), hyrwyddwr (hyrwyddwyr) (g) ysgogydd (ysgogywr) (g)
engage	ennyn diddordeb, dwyn i mewn, cynnwys, ymgysylltu â, ymwneud â
Epiphany	yr Ystwyll (g)
episcopacy	esgobyddiaeth (b)
episcopal	esgobol
episcopal elector (A)	etholwr (g) (etholwyr) esgob
episcopalian (n) (A)	esgobaethwr (esgobaethwyr) (g), esgobydd (esgobwyr) (g)
(a)	esgobyddol
episcopalianism (A)	esgobwriaeth (b), esgobyddiaeth (b)
episcopate (<i>period of service of a bishop</i>) (A) (<i>persons</i>)	esgobawd(au) (b)
<i>episkope</i>	esgobion
eschatology	<i>episcope</i>
esse (of the Church)	esgatoleg (b)
eternal life	hanfod (yr Eglwys) (g) bywyd tragwyddol (g)

eternity	tragwyddoldeb (g)
ethics	moeseg (b)
Eucharist (<i>in technical contexts</i>)	Cymun (g) Ewcharist (g)
Eucharistic Prayer	y Weddi Ewcharistaidd (b)
evangelical (n)	efengyleiddiwr (efengyleiddwyr) (g) [nid 'efengylwr']
(a)	efengylaidd
Evangelical Alliance	y Cynghrair Efengylaidd (g)
{the} Evangelical Lutheran Church of ...	Eglwys Lwtheraidd Efengylaidd ... (b)
Evangelical Movement of Wales	Mudiad Efengylaidd (g) Cymru
evangelise	efengylu
evangelism	efengylu, efengyliaeth (b)
evangelism enabler	galluogwr (galluogwyr) efengylu (g), hybwr (hybwyr) efengylu ((g), hyrwyddwr (hyrwyddwyr) efengylu (g), ysgogydd (ysgogwyr) efengylu (g)
evangelist	efengyllydd (efengylwyr) (g), efengylwr (efengylwyr) (g)
eve of ...	noswyl ... (b)
Evening Prayer (A)	Hwyrol Weddi (b)
Evensong (A)	Gosber (g)
evil	drygioni (g)
<i>ex officio</i>	yn rhinwedd swydd
<i>ex-officio</i> member	aelod(au) (g) {yn rhinwedd} swydd
excommunicate	esgymuno
excommunication	esgymuniad(au) (g)
existentialism	dirfodaeth (b)
expiate	gwneud iawn am

expiation	iawn (g)
Extended Communion (M)	Cymun Estynedig (g)
fabric report (A)	adroddiad (g) ar yr adeilad
faculty (A)	hawleb(au) (b)
faculty regulations (A)	rheoliadau hawleb
faculty rules (A)	rheolau hawleb
fair trade	masnach deg (b)
faith	ffydd (b)
faith and order	ffydd a threfn
faith community	cymuned(au) (b) ffydd
Faith Communities Forum	Fforwm (g) Cymunedau Ffydd
Faith, Order and Witness Officer (C)	Swyddog (g) Ffydd, Trefn a Thystiolaeth
Fall (doctrine)	y Cwmp (g)
family service	gwasanaeth(au) teuluol (g), gwasanaeth(au) (g) teulu
federation	ffederasiwn (ffederasiynau) (g)
Finance Administrator (P)	Gweinyddwr Ariannol (g)
finance committee	pwylgor(au) (g) cyllid
first born	cyntafanedig
first fruits	blaenffrwyth (g)
fit for purpose	addas i'r diben, pwrpasol
fixtures, fittings and contents	gosodiadau, ffitiadau a chynnwys
flesh	cnawd (g)
font	bedyddfan(nau) (b)
for the triennium (A)	am y tair blynedd
for the quinquennium (A)	am y pum mlynedd
form (<i>in ministry</i>) (A, M)	ffurfio, ffurfiannu

formation (<i>in ministry</i>) (A) (M)	ffurfiant (g), ffurfiannaeth (b)
formulary	ffurfwasanaeth(au) (g)
free church	eglwys rydd (b) (eglwysi rhyddion)
Free Church Council of Wales	Cyngor (g) Eglwysi Rhyddion Cymru
Free Church Federal Council	Cyngor Ffederal (g) yr Eglwysi Rhyddion
fresh expression of church	mynegiant (g) newydd o'r eglwys
fruit of the Spirit	ffrwyth (g) yr Ysbryd
full interchangeability of ministry	cyflawn gydgyfnewid (g) gweinidogaeth
fund	cronfa (cronfeydd) (b)
funeral	angladd(au) (b), cynhebrwng (cynebryngau) (g)
funeral service	gwasanaeth(au) (g) angladd
gallery	galeri (galerïau) (g)
gather	ymgynnull
gathering	cydgynulliad(au) (g), ymgynulliad (g)
Gathering (<i>of the Covenanted Churches</i>)	Cydgynulliad (g)
General Assembly (P)	y Gymanfa Gyffredinol (b)
General Secretary	Ysgrifennydd Cyffredinol (g)
General Secretary of the Connexion (M, P)	Ysgrifennydd Cyffredinol (g) y Cyfundeb
Gentiles	y Cenhedloedd
gift (<i>spiritual</i>)	rhodd(ion) (b) dawn (doniau) (b)
gift aid	cymorth (g) rhodd
Gift Direct	Rhoi yn Syth
gift of the Spirit	dawn (b) yr Ysbryd (doniau'r Ysbryd)
global	byd-eang, cyflawn, cyffredinol, at ei gilydd
globalisation	globaleiddio, byd-ehangu

Gnosticism	Gnosticiaeth (b)
Good Friday	Dydd (g) Gwener y Groglith
goodness	daioni (g)
Gospel	Efengyl(au) (b)
the Gospel according to ...	yr Efengyl yn ôl ...
governance	llywodraeth (b), llywodraethu, trefn lywodraethol (b)
governing body	corff (cyrff) llywodraethu (g)
Governing Body of the Church in Wales (A)	Corff Llywodraethol (g) yr Eglwys yng Nghymru
government	llywodraeth(au) (b)
grace (<i>of God</i>) (<i>before a meal</i>)	gras (g) bendith cyn bwyta (b)
the Grace	y Fendith Apostolaidd (b)
grass roots	llawr (g) gwlad
grave	bedd(au) (g)
gravestone	carreg (b) fedd (cerrig beddau)
Great Prayer of Thanksgiving (M)	y Diolchgarwch Mawr (g)
Greek Orthodox Church	Eglwys Uniongred (b) Gwlad Groeg
grouped parishes of ... (A)	grŵp (g) plwyfi ...
harvest	cynhaeaf (cynaeafau) (g)
harvest thanksgiving	diolchgarwch (g) am y cynhaeaf
harvest thanksgiving festival	gŵyl (b) ddiolchgarwch am y cynhaeaf
hassock (A)	clustog benlinio (b), clustogau penlinio
healing ministry	gweinidogaeth iacháu (b)
heaven	y Nef (b), y Nefoedd (b)
heavenly being	bod(au) nefol (g), bod(au) nefolaidd (g)

hell	uffern (b)
Hellenism	Heleniaeth (b)
hermeneutics	esboniadaeth (b)
high church (A)	uchel eglwysig
high churchmanship (A)	uchel eglwysyddiaeth (b)
high priest	archoffeiriad (archoffeiriad) (g)
Highest Court of the Church (P)	Llys Uchaf (g) yr Eglwys
Hindu (n) (a)	Hindŵ(iaid) (g)
Hinduism	Hindŵaidd, Hindŵaeth (b)
Historic Buildings Grant	Grant (g) Adeiladau Hanesyddol
historic episcopate	yr hen olyniaeth esgobol (b)
Historic Formularies (A)	y Defodlyfrau Hanesyddol
History Society Panel (P)	Panel (g) y Gymdeithas Hanes
Holy Baptism	Bedydd Sanctaidd (g)
Holy Bible	y Beibl Cysegr-lân (g)
Holy Communion	y Cymun Bendigaid (g)
the Holy Eucharist	y Cymun Bendigaid (g)
Holy Cross Day	Gŵyl (b) y Grog
Holy Day	Gŵyl (Dyddiau Gŵyl) (b)
Holy Innocents' Day (historically)	Gŵyl (b) y Diniweidiaid Gŵyl (b) y Gwirioniaid
Holy Matrimony	Glân Briodas (b)
Holy of Holies	y Cysegr Sancteiddiolaf (g)
Holy Scripture	yr Ysgrythur(au) Sanctaidd (b)
Holy Spirit	yr Ysbryd Glân (g)
Holy Synod (A)	Synod Sanctaidd (b)

Holy Week	yr Wythnos Fawr (b) [nid 'yr Wythnos Sanctaidd']
honorary canon (A)	canon(iaid) mygedol (g)
honorary treasurer	trysorydd(ion) mygedol (g)
hope	gobaith (gobeithion) (g)
host (Communion bread)	afrolladen (afrolladau) (b), bara'r (g) Cymun
human resources committee	pwyllgor(au) (g) adnoddau dynol
humanity of Jesus	dyndod Iesu (g) [nid 'dynoliaeth Iesu']
hymn	emyn(au) (g)
hymn book	llyfr(au) (g) emynau
hymn number (<i>announcement</i>)	rhif (g) yr emyn yr emyn rhif ...
identify	nodi, dod o hyd i, canfod, chwilio am, adnabod
identity	hunaniaeth (b)
immorality	anfoesoldeb (g)
immortality	anfarwoldeb (g)
implement	gweithredu, rhoi ar waith, rhoi mewn grym
imposition of hands	arddodi dwylo, arddodiad (g) dwylo
in attendance	hefyd yn y cyfarfod
incumbency (A)	perigloraeth(au) (b)
incumbent (A)	periglor(iaid) (g)
India	India (b) [nid 'yr India']
induct	sefydlu
induction service (M)	gwasanaeth(au) sefydlu (g) gwasanaeth(au) croesawu (g)
install (A)	sefydlu

institute (n) (v) (A)	sefydliad(au) (g) sefydlu
inter-church	rhyngewglwysig
inter-faith	rhyng-grefyddol, rhyng-ffydd
inter-faith dialogue	deialog ryng-grefyddol (b)
inter-religious	rhyng-grefyddol
intercede for	ymbil dros
intercession	ymbil(iau) (g)
intercessory prayer	gweddi (gweddïau) eiriol (b), gweddi (gweddïau) ymbil (b)
interchangability of ministry	cydgyfnewid (g) gweinidogaeth
Interdenominational Protection Panel (C)	Panel (g) Diogelwch Cydenwadol
interim	dros dro
interim report	adroddiad(au) (g) dros dro
International Anglican Family Network (A)	Rhwydwaith (g) y Teulu Anglicanaidd Rhyngwladol
inventory (A)	rhestr(i) (b) eiddo infentori (infentoriâu) (g)
investment committee	pwyllgor (g) buddsoddi
invocatory prayer	gweddi (gweddïau) arddeisyfol (b)
Islam	Islam (g)
issue	mater(ion) (g), problem(au) (b), anhawster (anawsterau) (g), cwestiwn (cwestiynau) (g)
itinerant	teithiol
Jesuit (n) (a)	lesüwr (lesüwyr) (g) lesuaidd
Jesus	lesu [nid 'yr Iesu']
Jesus of history	lesu hanes
Joint Liturgical Group (C)	Cydweithgor Litwrgaidd (g)

John the Baptist	Ioan Fedyddiwr
John the Divine	Ioan Ddiwinydd
John the Evangelist	Ioan Efenglyydd
Joint Implementation Commission (A, M)	Cydgomisiwn Gweithredu (g)
judgement	barn(au) (b)
justice	cyfiawnder (g)
justification	cyfiawnhad (g)
justification by faith	cyfiawnhad (g) drwy ffydd
justification by works	cyfiawnhad (g) drwy weithredoedd
kingdom	teyrnas(oedd) (b)
Kingdom of God	Teyrnas (b) Dduw
Lady Chapel (A)	Capel (g) Mair
laity (<i>historically</i>), (<i>if an inclusive term is required, especially in an Anglican context</i>)	lleygwyr lleygion
Lamb of God	Oen (g) Duw
Last Supper	y Swper Olaf (g)
lay	lleyg
lay canon (A)	canon(iaid) lleyg (g)
lay people (<i>if an inclusive term is required, especially in an Anglican context</i>)	lleygwyr lleygion
lay preacher	pregethwr (pregethwyr) lleyg (g) [anghymeradwyir bellach y term 'pregethwr cynorthwyol']
lay reader (A)	darllenydd (darllenwyr) lleyg (g)
lay worker	gweithiwr (gweithwyr) lleyg (g)
laying on of hands	arddodi dwylo
layman	lleygwr (lleygwyr) (g)

laywoman	lleygwraig (lleygrwagedd) (b)
lectern	darllenfa (darllenfeydd) (b)
lectionary	llithiadur (llithiaduron) (g)
legacy	cymynrodd(ion) (b)
Legal Administrator (P)	Gweinyddwr Cyfreithiol (g)
Lent	y Garawys (g)
let us pray	gweddïwn [nid 'gadewch i ni weddïo']
Life and Witness Board (P)	Bwrdd (g) Bywyd a Thystiolaeth
Life and Witness Officer (P)	Swyddog (g) Bywyd a Thystiolaeth
Life of Saint ...	Buchedd (b) Sant ...
litany (A)	litani (litaniâu) (b)
litany desk (A)	desg (b) y litani
liturgical	litwrgaidd
liturgist	litwrgydd (litwrgyddion) (g)
liturgy	litwrgi (litwrgïau) (b)
the liturgy of baptism	ffurfwasanaeth(au) (g) bedydd, litwrgi'r (litwrgïau'r) (b) bedydd
living (A)	bywoliaeth(au) (b)
Llandaff	Llandaf
local ecumenical partnership	partneriaeth eciwmenaidd leol (partneriaethau eciwmenaidd lleol) (b)
local preacher (M)	pregethwr (pregethwyr) lleyg (g) [anghymeradwyir bellach y term 'pregethwr cynorthwyol']
local preacher on note (M)	pregethwr (pregethwyr) lleyg (g) ar nodyn
local preacher on trial (M)	pregethwr (pregethwyr) lleyg (g) ar brawf
log book	llyfr(au) (g) cofnodion
Lord	Arglwydd (g)

Lord's Day	Dydd (g) yr Arglwydd
the Lord's Prayer	y Pader (g), Gweddi'r (b) Arglwydd
Lord's Supper	Swper (g) yr Arglwydd
Lord's Table	Bwrdd (g) yr Arglwydd
low church (A)	isel eglwysig
low churchmanship (A)	isel eglwysyddiaeth (b)
Low Sunday	y Pasg Bach (g)
Lutheran (n)	Lwtheriad (Lwtheriaid) (g, b), Lutheriad
(a)	(Lutheriaid) (g, b) Lwtheraidd, Lutheraidd
magazine	cylchgrawn (cylchgronau) (g)
make the sign of the cross	ymgroesi
Mass	Offeren(nau) (b)
marriage	priodas(au) (b)
marriage by banns (A)	priodas(au) (b) drwy ostegion
marriage by licence (A)	priodas(au) (b) drwy drwydded
marriage by the Archbishop of Canterbury's special licence (A)	priodas(au) (b) drwy drwydded arbennig Archesgob Caergaint
marriage licence (A)	trwydded(au) (b) priodas
marriage service	gwasanaeth(au) (g) priodas
marriage vow	adduned(au) (b) priodas
Matins	Boreol Weddi (b)
Maundy Thursday	Dydd Iau Cablyd (g)
mediator	cyflafareddwr (cyflafareddwyr) (g), cymedrolwr (cymedrolwyr) (g), cymodwr (cymodwyr) (g)
member church	eglwys (b) sy'n aelod (eglwysi sy'n aelodau)
membership	aelodaeth (b)

membership class (M)	dosbarth(iadau) (g) derbyn
The membership of the committee is ...	Aelodau'r pwyllgor yw ...
membership ticket (M)	tocyn(nau) (g) aelodaeth
memorandum of understanding	memorandwm (memoranda) (g) cyd-ddealltwriaeth
memorial	coffâd (g)
memorial tablet	coflech(au) (b)
memorialism	coffaoliaeth (b)
mercy	trugaredd (g)
Messiah	Meseia (g)
Messianic	Meseianaidd
{the} Methodist Church	{yr} Eglwys Fethodistaidd (b)
Methodist Conference (M)	y Gynhadledd Fethodistaidd (b)
Methodist Diaconal Order (M)	Urdd (b) Diaconiaid y Methodistiaid
Methodist Revival	y Diwygiad Methodistaidd (g)
Methodist Women (M)	Merched Methodistaidd
Methodist Worship Book (M)	Llyfr (g) Addoliad y Methodistiaid
metropolitan	metropolitan(iaid) (g)
metropolitan canon	canon(iaid) archesgobol (g)
Michaelmas	Gŵyl (b) Fihangel
migrant	ymfudwr (ymfudwyr) (g)
migrant worker	gweithiwr (gweithwyr) teithiol (g)
minister (n)	gweinidog(ion) (g)
(v)	gweinidogaethu
minister in other appointment (M)	gweinidog (g) mewn swydd arall (gweinidogion mewn swyddi eraill)
minister without appointment (M)	gweinidog(ion) (g) heb benodiad

ministerial candidate	ymgeisydd (ymgeiswyr) (g) am y weinidogaeth
ministry	gweinidogaeth(au) (b)
Ministry of the Word (A)	Gweinidogaeth (b) y Gair
ministry for mission	gweinidogaethu at genhadu, gweinidogaeth genhadol (b)
minute (<i>record</i>)	cofnod(ion) (g) [nid 'munudau']
mission	cenhadaeth (cenadaethau) (b)
Mission Programme (P)	Rhaglen Genhadol (b)
mission-shaped church	eglwys â chenhadu'n ganolog iddi (b) (eglwysi â chenhadu'n ganolog iddynt)
mission work	gwaith cenhadol (g)
missional	cenhadol
missionary (a) (n)	cenhadol cenhadwr (cenhadon) (g)
Missions to Seamen	y Genhadaeth (b) i'r Morwyr
moderator	llywydd(ion) (g)
monstrance (A)	afrrladfa(oedd) (b), monstrans(au) (g)
morality	moesoldeb (g)
Morning Prayer (A)	Boreol Weddi (b)
Most Reverend (A)	y Parchedicaif
mother church	mam eglwys (er enghraifft, 'mam eglwys Seion oedd Soar') (b)
Mother Church	y Fam Eglwys (er enghraifft, 'Mae Eglwys Loegr yn synio amdani ei hun fel y Fam Eglwys')
Mothering Sunday	Sul y Fam [nid 'Sul y Mamau'] (g)
Mothers' Union (A)	Undeb (g) y Mamau
multi-faith	aml-grefydd

Muslim (n) (a)	Mwslim(iaid) (g) Mwslimaidd
Muslim Council of Britain	Cyngor Mwslimaidd (g) Prydain
Muslim Council of Wales	Cyngor Mwslimaidd (g) Cymru
nation of sanctuary	enedl (b) noddfa
national ecumenical instrument	offeryn(nau) eciwmenaidd cenedlaethol (g)
nave (A)	corff (g) yr eglwys
Nicene Creed	Credo (g) Nicea
Nine Lesson and Carols (A)	Naw Llith a Charol
nomination	enwebiad(au) (g)
Nominations Panel (M, P)	Panel Enwebu (g), Panel (g) Enwebiadau
nonconformist (n) (a)	anghydffurfiwr (anghydffurfwyr) (g), ymneilltuwr (ymneilltuwyr) (g) anghydffurfiol, ymneilltuol
non-stipendiary minister (A)	gweinidog(ion) di-dâl (g)
notice-board	hysbysfwrdd (hysbysfyrddau) (g)
office	swyddfa (swyddfeydd) (b)
office manager	rheolwr (rheolwyr) (g) swyddfa (swyddfeydd)
Office Work Monitoring Panel (P)	Panel (g) Monitro'r Swyddfa
One World Week	Wythnos (b) Un Byd
opening prayer	gweddi (gweddïau) agoriadol (b)
ordain	ordeinio
Ordinal (A)	Ordinal (g)
ordinand (A) (A, M)	ymgeisydd (ymgeiswyr) (g) am urddau, ymgeisydd (ymgeiswyr) (g) am y weinidogaeth
ordinary (A)	esgob(ion) (g), ordinari(aid) (g)
ordination	ordeiniad(au) (g), ordinaswn (g)

ordination service	gwasanaeth(au) ordeinio (g)
organ	organ(au) (b)
organic union	undod organig (g)
organic unity	undod organig (g)
organist	organydd(ion) (g), organyddes(au) (b)
original sin	pechod gwreiddiol (g)
orthodox	unioncred
oversee	arolygu
oversight	arolygiaeth (b)
overview	trosolwg (g)
Palestine	Palestina (b)
Palm Sunday	Sul (g) y Blodau [nid 'Sul y Palmwydd']
parable	dameg (damhegion) (b)
Paraclete	Eiriolwr (g), Diddanydd (g)
Paradise	Paradwys (b)
parish (A)	plwyf(i) (g)
Parish Communion (A)	Cymun (g) {y} Plwyf
parish feast (A)	gŵyl (b) fab sant, gŵyl (b) mab sant
The Parish Green Guide (A)	Arweinlyfr Gwyrdd (g) y Plwyf
parish quota (A)	cwota{'r'} (g) plwyf
parish register (A)	cofrestr (b) {y} plwyf (cofrestri{'r'} plwyf) (A)
parish share (A)	cyfran (b) {y} plwyf
parochial administration (A)	gweinyddu plwyf
parochial church council (A)	cyngor (cynghorau) (g) plwyf eglwysig, cyngor (cynghorau) plwyfol eglwysig (g)
parson (A)	person(iaid) (g)
parsonage (A)	persondy (persondai) (g)

the Passion	y Dioddefaint (g)
Passion Sunday	Sul (g) y Dioddefaint
pastor	bugail (bugeiliaid) (g)
pastoral	bugeiliol
pastoral charge (M)	gofal bugeiliol (g)
Pastoral Epistles	Epistolau Bugeiliol
pastoral oversight	arolygiaeth fugeiliol (b)
pastoral visitor (M)	ymwelydd (ymwelwyr) bugeiliol (g)
pastorate	gofalaeth(au) (b)
paten	plât (platiau) (g)
peace (absence of conflict)	heddwch (p)
the Peace	y Tangnefedd (g)
pectoral cross	brongroes(au) (b)
Pension Board Department (P)	Adran (b) y Bwrdd Pensiynau
Pentecost	Pentecost (g)
permanent deacon	diacon(iaid) parhaol (g)
person	unigolyn (unigolion) (g), sawl (mewn ymadroddion megis 'y sawl a enwyd') (g) [Dylid osgoi defnyddio 'person', sy'n golygu 'offeiriad' yn arferol yn y Gymraeg, heblaw mewn ystyr dechnegol megis yn yr ymadrodd 'Tri Pherson ac Un Duw'.]
petitionary prayer	gweddi (gweddïau) (b) o ddeisyfiad
pew	sedd(au) (b), côr (corau) (g)
place of worship	addoldy (addoldai) (g)
plan (M)	plan(iau) (g), cynllun(iau) (g)
<i>plene esse</i> (of the Church)	cyflawnder (g) (yr Eglwys)
pluralism	plwraliaeth (b)

pluralistic	amryfath
policy	polisi (polisiau) (g)
Policy and Finance Committee (M)	Pwyllgor (g) Polisi a Chyllid
policy officer	swyddog(ion) (g) polisi
polity	ffurflywodraeth(au) (b)
porch	porth (pyrth) (g)
post-Communion prayer	gweddi (gweddiau) (b) ôl-Gymun
post-ordination training	hyfforddi ar ôl ordeinio, hyfforddiant (g) ar ôl ordeinio
pray	gweddïo
pray for	gweddïo am (yr hyn a ddeisyfir) (er enghraifft, 'gweddïo am heddwch') gweddïo dros (gwrthrych y weddi) (er enghraifft, 'gweddïo dros Gymru')
prayer	gweddi (gweddiau) (b)
prayer book	llyfr(au) (g) gweddi
Prayer of Humble Access	Gweddi (b) Dyfodiad Gostyngedig
preacher	pregethwr (pregethwyr) (g), cennad (cenhadon) (f)
prebendary (A)	prebendari (prebendariaid) (g)
precentor	codwr (codwyr) (g) canu, arweinydd (arweinwyr) (g) y gân
(in a cathedral) (A)	pencantor(ion) (g)
presbyter	presbyter(iaid) (g)
{the} Presbyterian Church of Wales (P)	Eglwys Bresbyteraidd (b) Cymru
presbytery (P)	henaduriaeth(au) (b)
president (at Communion)	llywydd(ion) (g)
President of Conference (M)	Llywydd (b) y Gynhadledd
presiding minister	gweinidog(ion) (g) sy'n llywyddu

priest	offeiriad (offeiriaid) (g)
primate (A)	archesgob(ion) (g)
primus (<i>Scottish Episcopal Church</i>)	primas(iaid) (g)
probationary minister (M)	gweinidog(ion) (g) ar brawf
probationary deacon (M)	diacon(iaid) (g) ar brawf
probationer (M)	gweinidog(ion) (g) ar brawf, diacon(iaid) (g) ar brawf
processional cross	croes orymdeithiol (croesau gorymdeithiol) (b)
project	prosiect(au) (g)
promulgate	cyhoeddi
promulgate a canon (A)	peri i ganon ddod i rym
proper preface (A)	rhaglith briod (rhaglithiau priod) (b)
proper psalm (A)	salm briod (salmu priod) (b)
property committee	pwyllgor (g) eiddo
Property and Estates Manager (P)	Rheolwr (g) Eiddo ac Ystadau
Property Services Department (A)	Adran (b) Gwasanaethau Eiddo
Property Sub-committee (M)	Is-bwyllgor (g) Eiddo
prophet	proffwyd(i) (g)
propitiate	dyhuddo
propitiation	dyhuddiad (g)
proselytise	proselyteiddio
proselytism	proselytiaeth (b)
protection panel	panel (g) amddiffyn
Protestant Reformation	y Diwygiad Protestannaidd (g), y Refformasiwn (g)
providence	rhagluniaeth (b)

province (A)	talaith (taleithiau) (b)
Provincial Board of Nomination (A)	Bwrdd (g) Enwebiadau'r Dalaith
Provincial Curates' Houses Fund (A)	Cronfa (b) Tai Curadiaid y Dalaith
Provincial Selection Committee (A)	Pwyllgor (g) Dewis Ymgeiswyr y Dalaith
Provincial Stewardship Executive (A)	Pwyllgor (g) Stiwardiaeth y Dalaith
psalm	salm(au) (b)
psalter	sallwyr (g), Llyfr (g) {y} Salmau
pulpit	pulpud(au) (g)
pulpit fall (A) (M)	gorchudd (g) {y} pulpud lliain (g) {y} pulpud
Quaker	Crynwr (Crynwyr) (g)
quinquennial inspection (A)	arolygiad(au) (g) pum-mlynnyddol
quinquennium	pum mlynedd
Quran	y Cwrân (g)
Racial Justice Sunday	Sul (g) Cyfiawnder Hilyddol
rally (Women's Section) (P)	sasiwn (sasiynau) (b)
ransom (n) (v)	pridwerth(oedd) (g) pridwerthu, llwyrbrynu
reader	darllenydd (darllenwyr) (g)
reaffirmation of baptismal vows	ailldatgan addunedau{'r} bedydd, (ailldatganiadau o addunedau{'r} bedydd)
reaffirmation of marriage vows	ailldatgan addunedau priodas (ailldatganiadau o addunedau priodas)
reception into full connexion (M)	derbyn yn weinidog yn y Cyfundeb
reception into membership (M, P)	derbyn yn gyflawn aelod
recessional hymn	emyn(au) ôl-ymdeithiol (g)
recognised and regarded minister (M)	gweinidog(ion) cydnabyddedig (g)
reconcile	cymodi

reconciled diversity	amrywiaeth (b) mewn cymod
reconciliation	cymod (g)
rector (A)	rheithor(iaid) (g)
rectorial (A)	rheithorol
rectorial benefice (A)	bywoliaeth reithorol (bywoliaethau rheithorol) (b)
rectory (<i>building</i>)	rheithordy (g)
rectory (<i>post</i>)	rheithoriaeth (b)
redemption	prynedigaeth (b)
redundant church	eglwys ddiangen (eglwysi diangen) (b), eglwys (eglwysi) (b) nas defnyddir
reflect (<i>literally or concerning a document</i>)	myfyrio, ystyried adlewyrchu
reformation	diwygiad (g)
register (n)	cofrestr(i) (b)
register (v)	cofrestru
registrar	cofrestrydd(ion) (g)
religious (a) (n)	crefyddol lleian(od) (b), mynach(od) (g)
religious Biblical education (P)	addysg grefyddol Feiblaidd (b)
religious community	cymuned grefyddol (cymunedau crefyddol) (b)
religious order	urdd(au) eglwysig (b)
remain celibate	aros yn ddibriod, aros yn ddiwair
Remembrance Sunday	Sul y Cofio (g)
Renaissance	y Dadeni Dysg (g)
renewal	adnewyddu, adnewyddiad(au) (g)
repent	edifarhau

repentance	edifeirwch (g)
Representative Body (A)	Corff (g) y Cynrychiolwyr
reserve (<i>financial</i>)	cronfa (cronfeydd) (b) wrth gefn
Reserved Sacrament (A)	Cymun Cadw (g)
residential canon (A)	canon(iaid) preswyl (g), canon(iaid) trigiannol (g)
Resources and Properties Board (P)	Bwrdd (g) Adnoddau ac Eiddo
response group	grŵp (grwpiau) ymateb (g)
resurrection	atgyfodiad (g)
revelation	datguddiad(au) (g)
revival	diwygiad(au) (g), adfywiad(au) (g)
Right Reverend	y Gwir Barchedig
righteousness	cyfiawnder (g)
rite	defod(au) (b), trefn (b)
Rogation Sunday	Sul (g) y Gweddïau
{the} Roman Catholic Church	Eglwys Rufain (b), {yr} Eglwys Gatholig Rufeinig (b)
Roman Catholic (n)	aelod (g) o Eglwys Rufain (aelodau Eglwys Rufain) (Catholigion), Pabydd(ion) (g)
(a)	Catholig Rufeinig
rule of life	rheol(au) (b) buchedd
Rural Wales Hub	Hybu Cymru Wledig
ruridecanal conference (A)	cynhadledd (cynadleddau) (b) deoniaeth bro, cynhadledd ddeoniaethol (cynadleddau deoniaethol) (b)
sabbath	saboth(au) (g)
sabbatical leave	seibiant sabothol (g)
sacrament	sacrament(au) (g), sagrafen(nau) (b)
sacred	cysegredig

sacrifice	aberth(au) (g)
Safeguarding Panel (M)	Panel Diogelu (g)
Saint Augustine	Awstin Sant
Saint David's Day	Gŵyl (b) Ddewi
Saint John's Day	Gŵyl (b) Ifan
Saint Stephen's Day	Gŵyl (b) Sant Steffan
say grace	Gofyn bendith
salvation	iachawdwriaeth (b)
Salvation Army	Byddin (b) yr Iachawdwriaeth
sanctification	sancteiddiad (g)
sanctify	sancteiddio
school	ysgol(ion) (b)
scripture	ysgrythur(au) (b)
secular	seciular
secularisation	seciwlareiddio
secularism	seciwlariaeth (b)
secretary	ysgrifennydd (ysgrifenyddion) (g)
sermon	pregeth(au) (b)
Sermon on the Mount	y Bregeth (b) ar y Mynydd
service	gwasanaeth(au) (g), oedfa(on) (b), moddion
service book	llyfr(au) (g) gwasanaeth
Seventh Day Adventist	Adfentydd(ion) (g) y Seithfed Dydd
shared ministry	gweinidogaeth(au) (b) ar y cyd, cydweinidogaeth(au) (b)
Sharing the Peace	Rhannu'r Tangnefedd
Short Affirmation of Faith (P)	Datganiad Byr (g) o'r Ffydd
Shrewsbury	Amwythig [nid 'yr Amwythig']

Shrove Tuesday	Dydd (g) Mawrth Ynyd
Sick Communion (A)	Cymun (g) Claf, Cymun (g) y Claf
Sikh (n) (a)	Sîc (Siciaid) (g) Sicaidd
Sikhism	Siciaeth (b)
side chapel (A)	capel(i) (g) ystlys
sidesperson (A)	ystlyswr (ystlyswyr) (g)
silence	tawelwch (g), distawrwydd (g)
sin	pechod(au) (g)
Sister (<i>title</i>)	{y} Chwaer (b)
social housing	tai i'r gymuned, tai cymdeithasol
social responsibility	cyfrifoldeb cymdeithasol (g)
Society of Friends	Cymdeithas (b) y Cyfeillion
<i>sola fide</i>	drwy ffydd yn unig
<i>sola scriptura</i>	yn ôl yr Ysgrythur yn unig
solidarity	cydsafiad (g)
Son of David	Mab Dafydd
Son of God	Mab Duw
Son of Man	Mab y Dyn
soul	enaid (eneidiau) (g)
spire	meindwr (meindyrau) (g)
spiritual	ysbrydol
spiritual direction	cyfarwyddyd ysbrydol (g)
spirituality	ysbrydoledd (g), ysbrydolrwydd (g)
stained glass window	ffenestr (b) liw (ffenestri lliw)
Standing Advisory Council on Religious Education (SACRE)	Cyngor Ymgynghorol Sefydlog (g) ar Addysg Grefyddol (CYSAG)

standing committee	pwyllgor(au) sefydlog (g)
Standing Liturgical Advisory Commission (A)	Comisiwn Ymgynghorol Sefydlog (g) ar y Litwrgi
standing order	rheol(au) sefydlog (b)
station (M) (v) (M)	sefydliad(au) (g) sefydlu
stationing (M)	sefydlu
Stationing Committee (M)	Pwyllgor Sefydlu (g)
Stations of the Cross	Gorsafoedd y Groes
stewardship	stiwardiaeth (b), goruchwyliaeth (b)
stole (A)	ystola(u) (b)
suffering	dioddefaint (dioddefiadau) (g)
suffragan (A)	esgob(ion) cynorthwyol (g)
Sunday school	ysgol(ion) (b) Sul
superintendent minister of circuit (M)	arolygydd (arolygwyr) (g) cylchdaith
supernumerary deacon (M)	diacon(iaid) uwchrifol (g)
supernumerary minister (M)	gweinidog(ion) uwchrifol (g)
support (n) (v)	cymorth (g), cefnogaeth (b), cynhaliaeth (b) cefnogi, cynnal
support group	grŵp (grwpiau) cynnal (g), grŵp (grwpiau) (g) cymorth
surplice	gwenwisg(oedd) (b)
surrogate (A)	syrogat(iaid) (g)
synod	synod(au) (b)
Synod Cymru (M)	Synod (b) Cymru
task and finish group	grŵp (grwpiau) (g) gorchwyl a gorffen
teaching	dysgeidiaeth(au) (b)
Ten Commandments	y Deg Gorchymyn

terms of reference	cylch(oedd) (g) gorchwyl
terrier (A)	tirlyfr(au) (g)
testimony	tystiolaeth(au) (b)
Testimony Service (M)	Gwasanaeth Tystiolaethu (g)
theologian	diwinydd(ion) (g)
theology	diwinyddiaeth (b)
the Thirty-nine Articles (A)	y Deugain Erthygl Namyn Un
the Thirty-nine Articles of Religion (A)	y Deugain Erthygl Crefydd Namyn Un
threefold ministry	gweinidogaeth driphlyg (b)
Together Creating Communities	Trefnu Cymunedol Cymru
toleration	goddefgarwch (g)
tower	tŵr (tyrau) (g)
training officer	swyddog(ion) (g) hyfforddi
the Transfiguration	y Gweddnewidiad (g)
translate (a bishop) (A)	cyfieithu symud (esgob)
translator	cyfieithydd (cyfieithwyr) (g)
transubstantiation	traws-sylweddiad (g)
treasurer	trysorydd(ion) (g)
trial service	oedfa brawf (b)
triennial election (A)	etholiad tair-blynnyddol (g)
triennially (A)	bob tair blynedd
triennium (A)	tair blynedd
Trinity	y Drindod (b)
Trinitarian	Trindodaidd
the Triune God	y Duw Triunol (g), y Triol Dduw (g)

trust (body) (feeling)	ymddiriedolaeth(au) (b) ymddiried (g), ymddiriedaeth (b), hyder (g)
truth	gwirionedd(au) (g)
uniformity	unffurfiaeth (b)
union	undod (g)
Union of Welsh Independents	Undeb (g) yr Annibynwyr Cymraeg
{the} United Methodist Church	{yr} Eglwys Fethodistaidd Unedig (b)
united parish (A)	plwyf(i) unedig (g)
{the} United Reformed Church	{yr} Eglwys Ddiwygiedig Unedig (b)
uniting church	eglwys yn uno (b)
unity	undod (g)
universal	byd-eang
universal church	yr eglwys fyd-eang (b), yr eglwys gyffredinol (b)
vacancy in an incumbency (A)	pan fo perigloriaeth yn wag, perigloriaeth wag (b)
Venerable (A)	yr Hybarch
verger (A)	gofalwr (gofalwyr) (g)
Very Reverend (A)	y Tra Pharchedig
vestry	festri (festrïoedd) (b)
vicar (A)	ficier(iaid) (g)
vicarage (A)	ficierdy (ficerdai) (g)
vice-chair	is-gadeirydd(ion) (g)
Vice President of Conference (M)	Is-Lywydd (g) y Gynhadledd
vigil	gwylnos(au) (b)
the virgin birth	y geni gwryfol (g)
Virgin Mary	y Forwyn Fair

virtualism	galluaeth (b)
visible union	undod gweladwy (g)
visible unity	undod gweladwy (g)
visitation (A)	gofwy(on) (g), ymweliad(au) (g)
vocation (generally) (= call to the ministry)	galwedigaeth(au) (b) galwad (b) i'r weinidogaeth
vow	adduned(au) (b)
wafer	afrlladen (afrlladau) (b)
Wales Interfaith Network	Rhwydwaith Rhyng-ffydd (g) Cymru
Wales Synod (M)	Synod (b) Wales
Wales Training Network (M)	Rhwydwaith Hyfforddi (g) Cymru
Warden of the Methodist Diaconal Order	Warden (g) Urdd Diaconiaid y Methodistiaid
warden's wand (A)	ffon (b) {y} warden
Watch Night Service	Gwasanaeth (g) Gwylnos
Week of Prayer for Christian Unity	yr Wythnos (b) Weddi am Undeb Cristnogol
Welcome Service (M)	Gwasanaeth Croesawu (g)
Wesley Day	Diwrnod Wesle (g)
Wesleyan	Wesleiaidd
Whitsunday	y Sulgwyn (g)
will	ewyllys(iau) (b)
witness (n) (<i>evidence</i>)	tyst(ion) (g) tystiolaeth (b)
women elders (P)	merched sy'n flaenoriaid
Women's Department (P)	Adran (b) y Chwiorydd
Women's World Day of Prayer	Dydd (g) Gweddi Byd-Eang y Chwiorydd
Word of God	Gair (g) Duw
Words of Assurance	Geiriau Sicrwydd

Words of Institution	Geiriau Sefydlu
working group	gweithgor(au) (g)
World Council of Churches	Cyngor (g) Eglwysi'r Byd
worship leader	arweinydd (arweinwyr) (g) addoliad
World Communion of Reformed Churches	Cymundeb (g) Byd-eang yr Eglwysi Diwygiedig
World Wide Church Department (P)	Adran (b) yr Eglwys Fyd-eang
youth service	gwasanaeth(au) (g) ieuenctid
youth worker	gweithiwr (gweithwyr) (g) ieuenctid

Standardised Terminology List

Rhestr Termau Safonol

Cymraeg > English

The Welsh forms are listed in strict alphabetical order. The only exception are those cases where the definite article *y* or *yr* occurs as the first word of a term. In those cases, the following word is placed in alphabetical order according to its unmutated form.

Words and phrases which belong particularly to specific traditions and contexts are denoted as follows:

A – Anglican, C – Cytûn / Commission of the Covenanted Churches, M – Methodist Church, P – Presbyterian Church of Wales.

Other abbreviations: (a) – adjective, (f) – feminine noun, (m) – masculine noun, (n) – noun, (occ) – occasionally, (v) – verb.

Plural endings or forms of Welsh terms (except in cases where plural forms are not commonly used) are noted in brackets following the singular forms.

Possible variant forms are noted within brace brackets, for example, 'llieiniau{r} allor{au}'.

aberth(au) (m)	sacrifice
achubiaeth (f)	deliverance
Adfent (m)	Advent
Adfentydd(ion) (m) y Seithfed Dydd	Seventh Day Adventist
adfywiad(au) (m)	renewal, revival
adlewyrchu	reflect
adnabod	identify, recognise
adnewyddiad (m)	renewal
adnewyddu	renew, renewal
Adran (f) Coleg Trefeca (P)	Coleg Trefeca Department
Adran (f) Coleg y Bala (P)	Coleg y Bala Department
Adran (f) Eglwys a Chymdeithas (P)	Church and Society Department
Adran (f) Geisiadau (A)	Applications Department
Adran (f) Gwasanaeth Plant ac Ieuencid (P)	Children and Youth Service Department
Adran (f) Gwasanaethau Eiddo (A)	Property Services Department
Adran (f) Gweinidogaethau (P)	Department of Ministries
Adran (f) y Bwrdd Pensiynau (P)	Pension Board Department
Adran (f) y Chwiorydd (P)	Women's Department
Adran (f) Ymgeiswyr a Hyfforddiant (P)	Candidates and Training Department
Adran (f) yr Eglwys Fyd-eang (P)	World Wide Church Department
Adran (f) Ysbrydolrwydd (P)	Department of Spirituality
adroddiad(au) (m) ar yr adeilad (A)	fabric report
adroddiad(au) dros dro (m)	interim report
addas i'r diben	fit for purpose
addoldy (addoldai) (m)	place of worship
adduned(au) (f)	vow

adduned(au) (f) bedydd	baptism vow
adduned(au) (f) priodas	marriage vow
addysg grefyddol Feiblaidd (f) (P)	religious Biblical education
aelod (m) o Eglwys Rufain (aelodau Eglwys Rufain)	Roman Catholic (n)
aelod(au) (m) o gôr, aelod(au) (m) o'r côr	chorister
aelod (m) {yn rhinwedd} swydd	<i>ex-officio</i> member
aelodaeth (f)	membership
aelodaeth (f) (pwyllgor)	composition (of committee)
Aelodau'r pwyllgor yw ...	The membership of the committee is ...
afrlladen (afrilladau) (f)	host (<i>Communion bread</i>), wafer
afrlladfa(oedd) (f)	monstrance
anghydffurfiol	nonconformist (a)
anghydffurfiwr (anghydffurfwyr) (m)	nonconformist (n)
angladd(au) (f)	funeral
ailddatgan addunedau priodas (ailddatganiad(au) (m) o addunedau priodas)	reaffirmation of marriage vows
ailddatgan addunedau{'r} bedydd (ailddatganiad(au) (m) o addunedau{'r} bedydd)	reaffirmation of baptismal vows
allor(au) (m)	altar
am y pum mlynedd (A)	for the quinquennium
am y tair blynedd (A)	for the triennium
aml-grefydd	multi-faith
amodau gwaith clerigion (A)	clergy terms of service
amryfath	pluralistic
amrywiaeth (f)	diversity

amrywiaeth (f) mewn cymod	reconciled diversity
amrywioldeb (m)	diversity
Amwythig	Shrewsbury
anfarwoldeb (m)	immortality
anfoesoldeb (f)	immorality
anhawster (anawsterau) (m)	difficulty, issue
Annibyniaeth (f)	Congregationalism
Annibynnwr (m)	Congregationalist
apostol(ion) (m)	apostle
apostolaidd	apostolic
apostolaeth (f)	apostolate
apostolawd (m)	apostolate
apostolig	apostolic
apostoligrwydd (m)	apostolicity
archddiacon(iaid) (m) (A)	archdeacon
archddiaconiaeth(au) (f) (A)	archdeaconry
archesgob(ion) (m) (A)	archbishop
archesgobol (A)	archiepiscopal
archoffeiriad (archoffeiriaid) (m)	high priest
ardal gonfensiynol (ardaloedd confensiynol) (f) (A)	conventional district
arddodi dwylo	imposition of hands, laying on of hands
arddodiad (m) dwylo	imposition of hands, laying on of hands
Arferion Cyfansoddiadol a Disgyblaeth yr Eglwys Fethodistaidd (M)	Constitutional Practice and Discipline of the Methodist Church (CPD)
Arglwydd (m)	Lord

arolwg (arolygon) blynyddol (m) ar ddatblygiad (M)	annual development review
arolygiad(au) pum-mlynyddol (m) (A)	quinquennial inspection
arolygiaeth (f)	oversight
arolygiaeth fugeiliol (f)	pastoral oversight
arolygu	oversee, oversight
arolygydd (arolygwyr) (m) cylchdaith (M)	superintendent minister of circuit
Arolygydd (m) yr Esgobaeth (A)	Diocesan Inspector
aros yn ddibriad	remain celibate
aros yn ddiwair	remain celibate
arweinydd (arweinwyr) (m) y gân	precentor
Arweinlyfr Gwyrdd (m) y Plwyf (A)	The Parish Green Guide
arweinydd (arweinwyr) (m) addoliad	worship leader
arweinydd (arweinwyr) (m) ardal (M)	area leader
arweinydd (m) {yr} eglwys (arweinwyr eglwysig, arweinwyr {yr} eglwysi)	church leader
atgyfodiad (m)	resurrection
athrawiaeth(au) (f)	doctrine
athrawiaetheg (f)	dogmatics
awdurdod (m)	authorisation, authority
awdurdod arbennig (m)	dispensation
awdurdod i weinyddu (m) (M)	authorisation to administer
Awstin Sant	Saint Augustine
bara{'r} (m) Cymun	Communion bread, host
barn(au) (f)	judgement
bedydd(iadau) (m)	baptism
bedydd(iadau) (m) drwy daenelliad	baptism by aspersion

bedydd(iadau) (m) drwy drochiad	baptism by immersion
bedydd (m) esgob (A)	confirmation
Bedydd, Ewcharist a Gweinidogaeth	Bedydd, Ewcharist a Gweinidogaeth
Bedydd Sanctaidd (m)	Holy Baptism
bedyddfan(nau) (f)	baptistry, font
bedyddio	baptize
bedd(au) (m)	grave
Beibl(au) (m)	Bible
y Beibl Cysegr-lân (m)	Holy Bible
bendith(ion) (f)	blessing
y Fendith Apostolaidd (f)	the Grace
bendith cyn bwyta (f)	grace (<i>before a meal</i>)
blaenffrwyth (m)	first fruits
blaenor(iaid) (m)	elder
blaenor(iaid) (m) dosbarth (M)	class leader
blwyddyn gyfundebol (blynyddoedd cyfundebol) (f) (M)	connexional year
bob tair blynedd	triennially
bod(au) nefol (m)	heavenly being
bod(au) nefolaidd (m)	heavenly being
bod yn ddisgybl	discipline
bod yn eglwys	being church
Boreol Weddi (f) (A)	Matins, Morning Prayer
brongroes(au) (f)	pectoral cross
Buchedd (f) Sant ...	Life of Saint ...
budd (m) (yr Eglwys)	<i>bene esse</i> (of the Church)
bugail (bugeiliaid) (m)	pastor

bugeiliol	pastoral
Bwdhaidd	Buddhist (a)
Bwdhydd(ion) (m)	Buddhist (n)
bwrdd (byrddau) (m) credens (A)	credence table
Bwrdd (m) Adnoddau ac Eiddo (P)	Resources and Properties Board
Bwrdd (m) Addysg yr Esgobaeth (A)	Diocesan Board of Education
Bwrdd (m) Bywyd a Thystiolaeth (P)	Life and Witness Board
Bwrdd (m) Cyllid yr Esgobaeth (A)	Diocesan Board of Finance
Bwrdd (m) Enwebiadau'r Dalaith (A)	Provincial Board of Nomination
Bwrdd (m) Enwebiadau'r Dalaith (A)	Provincial Board of Nomination
Bwrdd (m) Enwebiadau'r Esgobaeth (A)	Diocesan Nominations Board
Bwrdd (m) Enwebu'r Esgobaeth (A)	Diocesan Nominations Board
Bwrdd (m) Nawdd yr Esgobaeth (A)	Diocesan Patronage Board
Bwrdd (m) Persondai'r Esgobaeth (A)	Diocesan Parsonage Board
Bwrdd (m) y Ddarlith Davies (P)	Davies Lecture Panel
Bwrdd (m) y Weindogaeth, Esgobaeth ... (with the name of the diocese) (A)	Diocesan Board of Ministry, Diocese of ...
Bwrdd (m) yr Arglwydd (A)	The Lord's Table
byd-eang	global, universal
byd-ehangu	globalise, globalisation
Byddin (f) yr Iachawdwriaeth	Salvation Army
Byrddau'r Cyfundeb (P)	Connexion Boards
bywoliaeth reithorol (bywoliaethau reithorol) (f) (A)	rectorial benefice
bywoliaeth(au) (f) (A)	benefice, living
bywyd cyffredin (m) yr eglwys	corporate life of the church
bywyd tragwyddol (m)	eternal life

bywyd (m) yr eglwys fel corff	corporate life of the church
cabidwl (cabidylau) (m) (A)	chapter
cabidyldy (cabidyldai) (m) (A)	chapterhouse
cabledd(au) (m)	blasphemy
cadeirlan(nau) (f) (A)	cathedral
cadeirydd(ion) (m) synod (M)	chair of synod
cadeirydd(ion) (m) talaith (M)	chair of district
cangell (canghellau) (f)	chancel
canghellor (cangellorion) (m)	chancellor
Calfin (m)	Calvin
Calfiniaeth (f)	Calvinism
Calfinydd (Calfiniaid) (m)	Calvinist (n)
Calфинаidd	Calvinist (a)
canfod	find, identify
canwyllbrennau (f)	candlestick
Canolfan Gristnogol (f) Cefn Gwlad Cymru	Christian Centre for Rural Wales
canon(au) (m) (A)	canon (<i>ecclesiastical law</i>)
canon(iaid) (m) (A)	canon (<i>official</i>)
canon(iaid) lleyg (m) (A)	lay canon
canon(iaid) archesgobol (m) (A)	metropolitan canon
canon(iaid) cwrsal (m) (A)	cursal canon
canon(iaid) mygedol (m) (A)	honorary canon
canon(iaid) preswyl (m) (A)	residentiary canon
canon(iaid) trigiannol (m) (A)	residentiary canon
Capel (m) Mair (A)	Lady Chapel
capel(i) (m)	chapel

capel(i) anwes (m) (A)	chapel of ease
capel(i) gorffwys (m)	chapel of rest
capel(i) (m) ystlys (A)	side chapel
caplan(iaid) (m)	chaplain
caplandy (caplandai) (m)	chaplaincy (<i>premises</i>)
caplaniaeth(au) (f)	chaplaincy (<i>institution</i>)
caregl(au) (m)	chalice
carol(au) (f)	carol
carreg (f) fedd (cerrig beddau)	gravestone
casgliad(au) (m)	collection
casog(au) (f) (A)	cassock
casul (casulau) (m) (A)	chasuble
Catholig Rufeinig	Roman Catholic
Catholigiaeth (f)	Catholicism
Catholigion	(<i>Roman</i>) Catholics
catholigrwydd (m)	catholicity
cefnogaeth (f)	support (n)
cefnogi	support (v)
ceisiwr (ceiswyr) (m) lloches	asylum seeker
cenedl (f) noddfa	nation of sanctuary
cenhadaeth (cenadaethau) (f)	mission
y Genhadaeth (f) i'r Morwyr	Missions to Seamen
cenhadol	missional, missionary
cenhadwr (cenhadon) (m)	missionary
y Cenhedloedd	Gentiles
cennad (cenhadon) (f)	messenger, preacher

ciboriwm (ciboria) (m) (A)	ciborium
claddfa (claddfeydd) (f)	burial ground
clerc(iaid) (m)	clerk
clerc(iaid) (m) mewn urddau eglwysig (A)	clerk in holy orders
clerig(wyr)(ion) (m) (A)	cleric, ecclesiastic
clochdy (clochdai) (m) (A)	belfry
clochydd(ion) (m) (A)	bell ringer
clustog(au) penlinio (m)	hassock
cnawd (m)	flesh
codwr (codwyr) canu (m)	precentor
coflech(au) (f)	memorial tablet
cofnod(ion) (m)	minute(s)
cofrestr(i) (f)	register (n)
cofrestr (f) {y} plwyf (cofrestri{'r} plwyf) (A)	parish register
Cofrestrfa'r (f) Archesgob (A)	Archbishop's Registry
cofrestru	register (v)
Cofrestrydd (m) yr Esgobaeth (A)	Diocesan Registrar
cofrestrydd(ion) (m)	registrar
coffâd (m)	memorial
coffaoliaeth (f)	memorialism
coladu	collate
colect(au) (m)	collect (n)
coleg(au) (m)	college
coleg(au) ethol (m) (A)	electoral college
coleg(au) etholiadol (m) (A)	electoral college
colegaidd (A)	collegial

colegol (A)	collegial
colegoldeb (m)	collegiality
comisiwn (comisiynau) (m)	commission (n)
comisiwn (m) athrawiaeth	doctrinal commission
y Comisiwn Anglicanaidd a Methodistaidd Rhyngwladol (m) ar Undod mewn Cenhadu (A,M)	Anglican-Methodist International Commission for Unity in Mission (AMICUM)
y Comisiwn (m) Cadeirlannau ac Eglwysi (A)	Cathedrals and Churches Commission
y Comisiwn (m) Elusennau	Charity Commission
y Comisiwn Ymgynghorol Sefydlog (m) ar y Litwrgi (A)	Standing Liturgical Advisory Commission
Comisiwn (m) yr Eglwysi ar Ymfudwyr yn Ewrop	Churches' Commission for Migrants in Europe
Comisiwn (m) yr Eglwysi Cyfamodol yng Nghymru (C)	Commission of the Covenanted Churches in Wales
comisiynu	commission (v), commissioning
Confocasiwn (m) (A)	Convocation
conffyrmasiwn (m) (A)	confirmation
côr (corau) (m)	choir, pew
côr-eneth(od) (aelodau o'r côr) (f)	choirgirl
côr-fachgen (côr-fechgyn) (aelodau o'r côr) (m)	choirboy
côr-feistr(i) (m)	choirmaster
corff (cyrff) cysylltiedig (m) (C)	body in association
corff (cyrff) llywodraethu (m)	governing body
Corff Llywodraethol (m) yr Eglwys yng Nghymru (A)	Governing Body of the Church in Wales
Corff (m) y Cynrychiolwyr (A)	Representative Body

corff (m) yr eglwys (A)	nave
Creawdwr (m), Crëwr (m)	Creator
credo (m)	creed
Credo (m) Athanasiws	Athanasian Creed
Credo (m) Nicea	Nicene Creed
Credo'r (m) Apostolion	Apostles' Creed
Credo'r (m) Bedydd	Baptismal Creed
crefyddol	religious (a)
Crist y ffydd	Christ of faith
Cristnogaeth (f)	Christianity
Cristnogion cynnar	early Christians
Cristoleg (f)	Christology
croes orymdeithiol (croesau gorymdeithiol) (f)	processional cross
croes(au) (f)	cross
cronfa (cronfeydd) (f)	fund
cronfa (cronfeydd) (f) wrth gefn	reserve(s)
Cronfa (f) Archesgob Cymru er budd Plant (A)	Archbishop of Wales' Fund for Children
Cronfa (f) Argyfwng (P)	Emergency Fund
Cronfa (f) Atgyweirio'r Gangell (A)	Chancel Repair Fund
Cronfa (f) Buddsoddiadau Cyffredin (A)	Common Investment Fund
Cronfa (f) Gynnydd (M)	Advance and Priority Fund
Cronfa (f) Tai Curadiaid y Dalaith (A)	Provincial Curates' Houses Fund
Crynwr (Crynwyr) (m)	Quaker
curad(iaid) (m) (A)	curate
cwestiwn (cwestiynau) (m)	question, issue

Cud-ddaliadaeth	Common Tenure
Cwmplyn (m) (A)	Compline
cwota{r} (m) plwyf (A)	parish quota
cwpan(au) (m)	chalice, cup
y Cwrân (m)	Quran
cwrtil(au) (m) (A)	curtilage
y Cwmp (m)	the Fall
cydberthynas gynghoraidd (f)	conciliar fellowship
cyd-deithio	accompany
Cydgomisiwn Gweithredu (m) (A, M)	Joint Implementation Commission
cydgyfnewid (m) gweinidogaeth	interchangability of ministry
cydgynulliad(au) (m)	gathering
Cydgynulliad (m) (yr Eglwysi Cyfamodol)	Gathering (of the Covenanted Churches)
cydlywyddu	concelebrate
cydsafiad (m)	solidarity
cydsylweddiad (m)	consubstantiation
cydweinidogaeth(au) (f)	shared ministry
Cydweithgor Litwrgaidd (m) (C)	Joint Liturgical Group
cydymaith (cymdeithion) (m) (M)	accompanist (<i>for appraisal</i>)
cyfamod (m)	covenant (n)
cyfamodi	covenant (v)
cyfansoddiad(au) (m)	constitution
Cyfarchiad (m) Mair Forwyn Fendigaid	Annunciation of the Blessed Virgin Mary
cyfarfod(ydd) (m) cylchdaith (M)	circuit meeting
cyfarfod(ydd) (m) festri blynyddol (A)	annual vestry meeting
Cyfarwyddwr (m) Addysg yr Esgobaeth (A)	Diocesan Director of Education

Cyfarwyddwr Ariannol (m) (P)	Director of Finance
cyfarwyddyd ysbrydol (m)	spiritual direction
cyfeilydd(ion) (m)	accompanist (<i>musical</i>)
cyflawn	complete, full, global
cyfiawnder (m)	justice, righteousness
cyfiawnhad (m)	justification
cyfiawnhad (m) drwy ffydd	justification by faith
cyfiawnhad (m) drwy weithredoedd	justification by works
cyfieithu	translate
cyfieithydd (cyfieithwyr) (m)	translator
cyflafareddwr (cyflafareddwyr) (m)	mediator
cyflawn gydgyfnewid (m) gweinidogaeth	full interchangeability of ministry
cyflawnder (m) (yr Eglwys)	<i>plene esse</i> (of the Church)
cyfran (f) {y} plwyf (A)	parish share
cyfreithiwr (cyfreithwyr) (m) eglwysig (A)	canon lawyer
cyfrifoldeb cymdeithasol (m)	social responsibility
cyfundeb(au) (m)	connexion
cyffes(ion) (f)	confession
cyffredinol	general, global
cynghoraidd	collegial, conciliar
Cynghorwr (m) yr Esgobion (A)	Bishops' Adviser
y Cynghrair Anglicanaidd (m) (A)	Anglican Alliance
y Cynghrair Efengylaidd (m)	Evangelical Alliance
cyngor (cynghorau) (m) eglwys	church council
cyngor (cynghorau) (m) plwyf eglwysig	parochial church council
cyngor (cynghorau) plwyfol eglwysig (m)	parochial church council

Cyngor Cenhadol Eciwmenaidd (m) Dwyrain Caerdydd (C)	Cardiff East Ecumenical Mission Council
Cyngor (m) Cristnogion ac Iddewon	Council for Christians and Jews
Cyngor (m) Eglwysi Rhyddion Cymru	Free Church Council of Wales
Cyngor (m) Eglwysi'r Byd	World Council of Churches
Cyngor Ffederal (m) yr Eglwysi Rhyddion	Free Church Federal Council
Cyngor Mwslimaidd (m) Cymru	Muslim Council of Wales
Cyngor Mwslimaidd (m) Prydain	Muslim Council of Britain
Cyngor (m) y Genhadaeth Fyd-eang	Council for World Mission (CWM)
y Cyngor Ymgynghorol Anglicanaidd (m) (A)	Anglican Consultative Council
Cyngor Ymgynghorol Sefydlog (m) ar Addysg Grefyddol (CYSAG)	Standing Advisory Council on Religious Education (SACRE)
cyhoeddi	promulgate, publish
cylch(oedd) (m) gorchwyl	terms of reference
cylchdaith (cylchdeithiau) (f) (M)	circuit
cylchgrawn (cylchgronau) (m)	magazine
cymanfa(oedd) (f)	assembly
y Gymanfa Gyffredinol (f) (P)	General Assembly
Cymdeithas (f) y Cyfeillion	Society of Friends
cymdeithasfa(oedd) (f) (P)	association
y Gymdeithasfa (f) yn y De (P)	Association in the South
y Gymdeithasfa (f) yn y Dwyrain (P)	Association in the East
y Gymdeithasfa (f) yn y Gogledd (P)	Association in the North
Cymdeithion am Newid (C)	Companions for Change
cymedrolwr (cymedrolwyr) (m)	mediator
cymod (m)	reconciliation
cymodi	reconcile

cymodwr (cymodwyr) (m)	mediator
cymorth (m)	help, support (n)
Cymorth Cristnogol (m)	Christian Aid
cymorth (m) rhodd	gift aid
Cymun (m)	Communion
y Cymun Bendigaid (m)	Holy Communion, the Holy Eucharist
Cymun Cadw (m) (A)	Reserved Sacrament
Cymun (m) Claf (A)	Sick Communion
Cymun Estynedig (m) (A)	Extended Communion
Cymun (m) y Claf (A)	Sick Communion
Cymun (m) {y} Plwyf (A)	Parish Communion
y Cymundeb Anglicanaidd (m) (A)	Anglican Communion
Cymundeb (g) Byd-eang yr Eglwysi Diwygiedig	World Communion of Reformed Churches
cymuned grefyddol (cymunedau crefyddol) (f)	religious community
cymuned(au) (f) ffydd	faith community
cymunwr (cymunwyr) (m)	communicant
cymynrodd(ion) (f)	legacy
cynhadledd (cynadleddau) (f) deoniaeth bro (A)	ruridecanal conference
cynhadledd ddeoniaethol (cynadleddau deoniaethol) (f) (A)	deanery conference, ruridecanal conference
Cynhadledd (f) Eglwysi Ewrop	Conference of European Churches
y Gynhadledd Fethodistaidd (f)	Methodist Conference
Cynhadledd (f) yr Esgobaeth (Cynadleddau'r Esgobaeth)	Diocesan Conference
cynhaeaf (cynaeafau) (m)	harvest

cynhaliaeth (f)	support (n)
cynhebrwng (cynebryngau) (m)	funeral
cynllun (m)	plan
cynnal	support (v)
cynnwys	engage, include
cynorthwywr (cynorthwywyr) gweinyddol (m)	administrative assistant
cyntafanedig	first born
cynulleidfa(oedd) (f)	congregation, audience
cynulleidfaol	congregational
cynulleidfaoliaeth (f)	congregationalism
cynulleidfaolwr (cynulleidfaolwyr) (m)	congregationalist
cynulliad(au) (m)	assembly
y Cysegr Sancteiddiolaf (m)	the Holy of Holies
cysegredig	sacred
cysegru	consecrate, consecration
Cytûn – Eglwysi Ynghyd yng Nghymru (C)	Cytûn – Churches Together in Wales
cythraul (cythreuliaid) (m)	demon
chwaer (chwiorydd) (f) (M)	deacon (occ)
y Chwaer (f)	Sister (<i>title</i>)
chwilio am	search for, identify
y Dadeni (m) Dysg	Renaissance
dadfytholegu	demythologise
dadwaddoli	disendow, disendowment
dadwaddoliad (m)	disendowment
Daliadaeth (f) Gyffredin (A)	Common Tenure
daioni (m)	goodness

dameg (damhegion) (f)	parable
darllenfa (darllenfeydd) (f)	lectern
darllenydd (darllenywyr) (m)	reader
darllenydd (darllenywyr) lleyg (m) (A)	lay reader
datblygiad (m) parhaus yn y weinidogaeth (M)	continuing development in ministry
datblygu gweinidogaethol parhaus (A)	continuing development in ministry
Datganiad Byr (m) o'r Ffydd (P)	Short Affirmation of Faith
datganiad(au) athrawiaethol (m)	doctrinal statement
datganiad(au) (m) o athrawiaeth	doctrinal statement
datganiad(au) (m) o gred	credal statement
datguddiad(au) (m)	revelation
datgysylltiad (m)	disestablishment
datgysylltu	disestablish, disestablishment
Datgysylltu'r Eglwys yng Nghymru (A)	Disestablishment of the Church in Wales
dathlu (gŵyl)	celebrate (a feast)
dawn (f) yr Ysbryd (doniau'r Ysbryd)	gift of the Spirit
defod(au) (f)	rite
y Defodlyfrau Hanesyddol (A)	Historic Formularies
y Deg Gorchymyn	Ten Commandments
y Dengair Deddf (m)	Decalogue
deialog ryng-grefyddol (f)	inter-faith dialogue
delw fechan (f) o Grist ar y Groes	crucifix
deoliaeth (f)	dualism
deon(iaid) (m)	dean
deon(iaid) (m) bro	area dean
deondy (deondai) (m)	deanery

deoniaeth(au) (f)	deanery
derbyn pregethwr lleyg (M)	admission of lay preacher
derbyn yn gyflawn aelod (M, P)	confirmation, reception into membership
derbyn yn weinidog yn y Cyfundeb (M)	reception into full connexion
desg (f) y litani (A)	litany desk
y Deugain Erthygl Crefydd Namyn Un (A)	the Thirty-nine Articles of Religion
y Deugain Erthygl Namyn Un (A)	the Thirty-nine Articles
diacon(iaid) (m)	deacon
y Diacon (m)	Deacon (<i>title</i>)
diacon(iaid) (m) ar brawf (M)	probationer, probationary deacon
diacon(iaid) parhaol (m)	permanent deacon
diacon(iaid) uwchrifol (m) (M)	supernumerary deacon
diaconiaeth (f)	diaconate
diaconiaid	deacons, diaconate
dibriod	celibate
y Diddanydd (m)	Paraclete
Difiau (m) Dyrchafael	Ascension Day
dioddefaint (dioddefiadau) (m)	suffering
y Dioddefaint (m)	the Passion
diolchgarwch (m) am y cynhaeaf	harvest thanksgiving
y Diolchgarwch Mawr (m) (M)	Great Prayer of Thanksgiving
dirfodaeth (f)	existentialism
disgybl(ion) (m)	disciple, pupil
disgyblaeth(au) (f)	discipline
distawrwydd (m)	silence
diwair	celibate

diwinydd(ion) (m)	divine, theologian
diwinyddiaeth (f)	theology
Diwrnod (m) Wesle	Wesley Day
diwygiad(au) (m)	reformation, revival
y Diwygiad Methodistaidd (m)	Methodist Revival
y Diwygiad Protestannaidd (m)	Protestant Reformation
docetiaeth (f)	docetism
y Doctor	Doctor (<i>title</i>)
dod o hyd i	find, identify
y Doethur	Doctor (<i>title</i>)
dogmateg (f)	dogmatics
dosbarth(iadau) (m) conffyrmasiwn (A)	confirmation class
dosbarth(iadau) derbyn (m) (M)	confirmation class, membership class
dosbarthu'r elfennau	administer (<i>Communion</i>)
dros dro	interim
drwy ffydd yn unig	<i>sola fide</i>
drygioni (m)	evil
y Duw Triunol	the Triune God
dwyfol	divine
dwyn i mewn	draw in, engage
Dydd Gweddi Byd-Eang (m) y Chwiorydd	Women's World Day of Prayer
Dydd Gwener (m) y Groglith	Good Friday
Dydd Iau Cablyd (m)	Maundy Thursday
Dydd Iau'r (m) Dyrchafael	Ascension Day
Dydd Mawrth Ynyd (m)	Shrove Tuesday
Dydd Mercher (m) y Llundw	Ash Wednesday

Dydd (m) y Cadoediad	Armistice Day
Dydd (m) y Farn	Day of Judgement
Dydd (m) yr Arglwydd	Lord's Day
Dyddiau'r Cydgoriau	Ember Days
Dygwyl (m) y Meirw	All Souls' Day
dyhuddiad (m)	propitiation
dyhuddo	propitiate
dyndod (m) Iesu	humanity of Jesus
y Dyrchafael (m)	Ascension
dysgeidiaeth(au) (f)	teaching
dyweddïo	become engaged
eangeglwysig (A)	broad church (a)
eangeglwysyddiaeth (f) (A)	broad churchmanship
eciwmenaidd	ecumenical
eciwmeneg (f)	ecumenics
eciwmeniaeth (f)	ecumenism
eciwmenydd (eciwmenwyr) (m)	ecumenist
edifarhau	repent
edifeirwch (m)	repentance
Efengyl(au) (f)	Gospel
yr Efengyl yn ôl ...	the Gospel according to ...
efengyleiddiwr (efengyleiddwyr) (m)	evangelical (n)
efengylaidd	evangelical (a)
efengyliaeth (f)	evangelism
efengylu	evangelise, evangelism
efengylwr (efengylwyr) (m)	evangelist

efenglydd (efengylwyr) (m)	evangelist
eglwys(i) (f)	church
eglwys â chenhadu'n ganolog iddi (eglwysi â chenhadu'n ganolog iddynt) (f)	mission-shaped church
Eglwys Bresbyteraidd (f) Cymru (P)	{the} Presbyterian Church of Wales
Eglwys (f) De India	{the} Church of South India
eglwys ddiangen (eglwysi diangen) (f)	redundant church
eglwys(i) eang (f) (A)	broad church (n)
{yr} Eglwys Ddiwygiedig Unedig (f)	{the} United Reformed Church
{yr} Eglwys Fethodistaidd (f) (M)	{the} Methodist Church
{yr} Eglwys Fethodistaidd Unedig (f) (M)	{the} United Methodist Church
yr Eglwys Fore (f)	{the} Early Church
yr eglwys fyd-eang (f)	universal church
eglwys gadeiriol (eglwysi cadeiriol) (f) (A)	cathedral
eglwys fedyddiedig (eglwysi bedyddiedig) (f)	baptist church
{yr} Eglwys Gatholig Rufeinig (f)	{the} Roman Catholic Church
Eglwys (f) Gogledd India	{the} Church of North India
eglwys golegol (eglwysi colegol) (f)	collegial church
Eglwys Golegol (f) y Santes Fair, Abertawe (A)	Collegial Church of St Mary, Swansea
yr eglwys gyffredinol (f)	the universal church
Eglwys Lwtheraidd Efengylaidd ... (f)	{the} Evangelical Lutheran Church of ...
eglwys (eglwysi) nas defnyddir (f)	redundant church
Eglwys Rufain (f)	the Roman Catholic Church
eglwys rydd (eglwysi rhyddion) (f)	free church
eglwys (f) sy'n aelod (eglwysi sy'n aelodau)	member church
Eglwys Uniongred (f) Gwlad Groeg	Greek Orthodox Church

yr Eglwys (f) yng Nghymru (A)	the Church in Wales
Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon	Churches Together in Britain and Ireland (CTBI)
Eglwysi Ynghyd yn Lloegr	Churches Together in England (CTE)
Eglwysi Ynghyd yn yr Alban	Action of Churches Together in Scotland (ACTS)
eglwys yn uno (f)	uniting church
eglwysig	ecclesial
eglwysoleg (f)	ecclesiology
eglwysyddol	ecclesiastical
Eingl-Gatholig	Anglo-Catholic
yr Eiriolwr (m)	Advocate, Paraclete
eithriad eglwysig (m) (A)	ecclesiastical exemption
elusen(nau) (f)	charity
elusendy (elusendai) (m)	almshouse
emyn(au) (m)	hymn
emyn(au) ôl-ymdeithiol (m)	recessional hymn
enaid (eneidiau) (m)	soul
engaged	wedi dyweddïo
ennyn diddordeb	engage
enwebiad(au) (m)	nomination
<i>episcope</i>	<i>episkope</i>
Epistolau Bugeiliol	Pastoral Epistles
Epistolau Cyffredinol	Catholic Epistles
eryr (m)	eagle
esboniad (m)	commentary (biblical)

esboniadaeth (f)	hermeneutics
esgatoleg (f)	eschatology
esgob(ion) (m)	bishop, ordinary
esgob(ion) cadeiriol (m) (A)	diocesan (n), diocesan bishop
esgob (m) {yr} esgobaeth (A)	diocesan (n), diocesan bishop
esgob(ion) cynorthwyol (m)	assistant bishop
esgob(ion) eciwmenaidd (m)	ecumenical bishop
esgobaeth archesgobol (f) (A)	archiepiscopal see
esgobaeth(au) (f)	diocese
esgobaethol	diocesan (a)
esgobaethwr (esgobaethwyr) (m)	episcopalian (n)
esgobawd (m)	episcopate (<i>period of service</i>)
esgobion	bishops, episcopate
esgobol	episcopal
esgobwriaeth (f)	episcopalianism
esgobydd(ion) (m)	episcopalian (n)
esgobyddiaeth (f)	episcopacy, episcopalianism
esgobyddol	episcopalian (a)
esgymuniad(au) (m)	excommunication
esgymuno	excommunicate
ethol	elect (v)
etholedig	elect (a)
etholiad tair-blynyddol (m) (A)	triennial election
etholiad(au) (m)	election
etholedigaeth (f)	election (<i>doctrine</i>)
etholwr (etholwyr) (m) esgob (A)	episcopal elector

Ewcharist (m)	Eucharist
ewyllys(iau) (f)	will
festri (festrïoedd) (f)	vestry
ficer(iaid) (m) (A)	vicar
ficerdy (ficerdai) (m) (A)	vicarage
ffederasiwn (ffederasiynau) (m)	federation
y Ffederasiwn Cynulleidfaol (m)	Congregational Federation
ffenestr (f) liw (fffenestri lliw)	stained glass window
ffenestr (f) y dwyrain	east window (A)
ffon (f) {y} warden (A)	warden's wand
Fforwm (m) Cymunedau Ffydd	Faith Communities Forum
ffrwyth (m) yr Ysbryd	fruit of the Spirit
ffurfiannaeth (f) (A, M)	formation (<i>in ministry</i>)
ffurfiannu (A, M)	form (<i>in ministry</i>), formation (<i>in ministry</i>)
ffurfiant (m) (A, M)	formation (<i>in ministry</i>)
ffurfio (A, M)	form (<i>in ministry</i>), formation (<i>in ministry</i>)
ffurflywodraeth(au) (f)	polity
ffurfwasanaeth(au) (m)	formulary
ffurfwasanaeth(au) (m) bedydd	the liturgy of baptism
ffydd (f)	faith
ffydd a threfn	faith and order
ffydd gyffredin (f)	common faith
Gair (m) Duw	Word of God
galeri (galeriâu) (m)	gallery
galwad (f) i'r weinidogaeth	call to the ministry, vocation
galwedigaeth(au) (f)	calling, vocation

gallu (m)	ability, capacity
galluaeth (f)	virtualism
galluogi	enable
galluogwr (galluogwyr) (m)	enabler
y Garawys (m)	Lent
Geiriau Sefydlu	Words of Institution
Geiriau Sicrwydd	Words of Assurance
y geni gwryfol (m)	the virgin birth
Glân Briodas (f)	Holy Matrimony
globaleiddio	globalise, globalisation
Gnosticiaeth (f)	Gnosticism
gobaith (gobeithion) (m)	hope
goddefgarwch (m)	toleration
gofal bugeiliol (m)	pastoral care
gofalaeth(au) (f)	pastorate
gofalwr (gofalwyr) (m)	caretaker, verger
gofwy(on) (m) (A)	visitation
gofwy(on) (m) yr esgob (A)	bishop's visitation
gofyn bendith	say grace
gollyngdod(au) (m)	absolution
gorchudd (m) y pulpud (A)	pulpit fall
gorchymyn (gorchmynion) (m)	commandment
Gorsafoedd y Groes	Stations of the Cross
goruchwyliaeth (f)	stewardship
goruchwylwr (goruchwylwyr) (m) cylchdaith (M)	circuit steward
Gosber (m) (A)	Evensong

Gosber Corawl (g) (A)	Choral Evensong
gosod (A)	install
gosodiadau, ffitiadau a chynnwys	fixtures, fittings and contents
Grant (m) Adeiladau Hanesyddol	Historic Buildings Grant
gras (m)	grace
gras (m) Duw	grace of God
grisiau'r gangell (A)	chancel steps
grŵp (grwpiau) (m) cymorth	support group
grŵp (grwpiau) cynnal (m)	support group
Grŵp Galluogi (m) (C)	Enabling Group
grŵp (grwpiau) (m) gorchwyl a gorffen	task and finish group
grŵp (m) plwyfi ... (A)	grouped parishes of ...
grŵp (grwpiau) (m) ymateb	response group
gwaith cenhadol (m)	mission work
gwas (gweision) (m) allor (A)	altar server
gwasanaeth(au) (m)	service
gwasanaeth(au) (m) angladd	funeral service
gwasanaeth(au) (m) carolau	carol service
gwasanaeth(au) claddu (m)	burial service
Gwasanaeth Croesawu (m) (M)	Welcome Service
gwasanaeth(au) croesawu (m) (M)	induction service
gwasanaeth (m) cyfamod	covenant service
gwasanaeth cyfamodi (m)	covenant service
gwasanaeth(au) cysegru (m)	consecration service
Gwasanaeth (m) Gwynnos	Watch Night Service
gwasanaeth(au) (m) ieuenctid	youth service

gwasanaeth(au) ordeinio (m)	ordination service
gwasanaeth(au) (m) plant	children's service
gwasanaeth(au) (m) priodas	marriage service
gwasanaeth(au) sefydlu (m)	induction service
gwasanaeth(au) (m) teulu	family service
gwasanaeth(au) teuluol (m)	family service
Gwasanaeth Tystiolaethu (f) (M)	Testimony Service
Gwasanaeth (m) y Cyfamod (M)	Covenant Service
gweddi (gweddïau) (f)	prayer
gweddi (gweddïau) agoriadol (f)	opening prayer
gweddi (gweddïau) arddeisyfol (f)	invocatory prayer
gweddi (gweddïau) atolygol (f)	bidding prayer
gweddi (gweddïau) eiriol (f)	intercessory prayer
gweddi (gweddïau) (f) o ddeisyfiad	petitionary prayer
gweddi (gweddïau) ôl-Gymun (f)	post-Communion prayer
Gweddi (f) Dyfodiad Gostyngedig	Prayer of Humble Access
y Weddi Ewcharistaidd (f)	the Eucharistic Prayer
Gweddi'r (f) Arglwydd	the Lord's Prayer
gweddi (gweddïau) eiriol (f)	intercessory prayer
gweddi (gweddïau) ymbil (f)	intercessory prayer
gweddïo	pray
gweddïwn	let us pray
y Gweddnewidiad (m)	the Transfiguration
gweinidog(ion) (m)	minister (n)
gweinidog (m) mewn swydd arall (gweinidogion mewn swyddi eraill) (M)	minister in other appointment
gweinidog(ion) (m) ar brawf (M)	probationary minister, probationer

gweinidog(ion) cydnabyddedig (m) (M)	recognised and regarded minister
gweinidog(ion) di-dâl (m) (A)	non-stipendiary minister
gweinidog(ion) (m) heb benodiad (M)	minister without appointment
gweinidog(ion) sy'n llywyddu (m)	presiding minister
gweinidog(ion) uwchrifol (m) (M)	supernumerary minister
gweinidogaeth(au) (f)	ministry
gweinidogaeth(au) ar y cyd (f)	shared ministry
gweinidogaeth(au) (f) bro	community ministry
gweinidogaeth driphlyg (f)	threefold ministry
gweinidogaeth genhadol (f)	ministry for mission
gweinidogaeth (f) iacháu	healing ministry
Gweinidogaeth (f) y Gair	Ministry of the Word
gweinidogaethu	minister (v)
gweinidogaethu at genhadu	ministry for mission
gweinyddu plwyf (A)	parochial administration
gweinyddu'r elfennau	administer (Communion)
gweinyddwr (gweinyddwyr) (m)	administrator
Gweinyddwr Ariannol (m) (P)	Finance Administrator
Gweinyddwr Cyfreithiol (m) (P)	Legal Administrator
gweithgor(au) (m)	working group
gweithiwr (gweithwyr) (m) ieuenctid	youth worker
gweithiwr (gweithwyr) lleyg (m)	lay worker
gweithiwr (gweithwyr) teithiol (m)	itinerant worker
Gweithredu dros Blant (M)	Action for Children
gweithredu	implement
gwenwisg(oedd) (f)	surplice

gwin (m) Cymun	Communion wine
y Gwir Barchedig	Right Reverend
gwirionedd(au) (m)	truth
Gwledydd Cred	Christendom
gwneud iawn am	expiate
gŵr eglwysig (gwŷr eglwysig) (m) (A)	clergyman, cleric, ecclesiastic (n)
gwraig eglwysig (gwragedd eglwysig) (f) (A)	clergywoman, cleric, ecclesiastic (n)
Gŵyl (Dyddiau Gŵyl) (f)	Holy Day
Gŵyl (f) Ddewi	Saint David's Day
gŵyl (f) ddiolchgarwch am y cynhaeaf	harvest thanksgiving festival
gŵyl (f) fab sant (A)	parish feast
Gŵyl (f) Fair y Canhwyllau	Candlemas
Gŵyl (f) Fihangel	Michaelmas
Gŵyl (f) Ifan	Saint John's Day
gŵyl (f) mabsant	parish feast
Gŵyl (f) Sant Steffan	Boxing Day, Saint Stephen's Day
Gŵyl (f) y Diniweidiaid	Holy Innocents' Day
Gŵyl (f) y Grog	Holy Cross Day
Gŵyl (f) y Gwirioniaid	Holy Innocents' Day
Gŵyl (f) yr Holl Saint	All Saints' Day
gwynnos(au) (f)	vigil
y Gwynfydau	the Beatitudes
hanfod (m) (yr Eglwys)	esse (of the Church)
hawleb(au) (f) (A)	faculty
heddwch (p)	peace
hefyd yn y cyfarfod	in attendance

Heleniaeth (f)	Hellenism
yr hen olyniaeth esgobol (f)	historic episcopate
henaduriaeth(au) (f) (P)	presbytery
Hindŵ(iaid) (m)	Hindu (n)
Hindŵaidd	Hindu (a)
Hindŵaeth (f)	Hinduism
hunaniaeth (f)	identity
hunaniaeth ddiwylliannol (f)	cultural identity
Hwylol Weddi (f) (A)	Evening Prayer
yr Hybarch (A)	Venerable
hybu	enable
hybwr (m)	enabler
Hybu Cymru Wledig	Rural Wales Hub
hyder (m)	confidence, trust
hyfforddiant ar ôl ordeinio (m)	post-ordination training
hyrwyddo	advocate, enable
hyrwyddwr (hyrwyddwyr) (m)	advocate, enabler
hysbysfwrdd (hysbysfyrdau) (m)	notice-board
iachawdwriaeth (f)	salvation
iawn (m)	atonement, expiation
iesu	Jesus
iesu hanes	Jesus of history
iesüwr (iesüwyr) (m)	Jesuit (n)
iesuaidd	Jesuit (a)
India	India
infentori (infentoriau) (m) (A)	inventory

Ioan Ddiwinydd	John the Divine
Ioan Efenglydd	John the Evangelist
Ioan Fedyddiwr	John the Baptist
Is-Lywydd (m) y Gynhadledd (M)	Vice President of Conference
Is-bwyllgor (m) Eiddo (M)	Property Sub-committee
is-gadeirydd(ion) (m)	vice-chair
isel eglwysig (A)	low church
isel eglwysyddiaeth (f) (A)	low churchmanship
Islam (m)	Islam
litani (litanïau) (f) (A)	litany
litwrgaidd	liturgical
litwrgi (litwrgïau) (m)	liturgy
litwrgi'r (litwrgïau'r) (m) bedydd	the liturgy of baptism
litwrgydd (litwrgyddion) (m)	liturgist
Lutheriad (Lutheriaid) (m)	Lutheran (n)
Lutheraidd	Lutheran (a)
Lwtheriad (Lwtheriaid) (m)	Lutheran (n)
Lwtheraidd	Lutheran (a)
lladmerydd(ion) (m)	advocate
lliain (m) y pulpud (M)	pulpit fall
Llandaf	Llandaff
llawr (m) gwlad	grass roots
lleian(od) (f)	nun, religious (n)
lleyg	lay
lleygion	laity, lay people
lleygwr (lleygwyr) (m)	layman

lleygwraig (lleygrwagedd) (m)	laywoman
lleygwyr	lay people, laymen
lliain (m) yr allor (llieiniau'r allor) (A)	altar cloth
llithiadur (llithiaduron) (m)	lectionary
llwyrbrynu	ransom (v)
Llyfr (m) Addoliad y Methodistiaid (M)	Methodist Worship Book
Llyfr (m) Gweddi Gyffredin (A)	Book of Common Prayer
llyfr(au) (m) cofnodion	log book
llyfr(au) (m) emynau	hymn book
llyfr(au) (m) gwasanaeth	service book
llyfr(au) (m) gweddi	prayer book
Llyfr (m) y Salmu	Psalter
Llys Uchaf (m) yr Eglwys (P)	Highest Court of the Church
llys(oedd) eglwysig (m)	church court
llys(oedd) eglwysig (m) (A)	ecclesiastical court
llywodraeth (f)	governance
llywodraeth(au) (f)	government
llywodraethu	govern, governance
llywodraethu eglwysig (b)	church governance
llywydd(ion) (m)	celebrant, moderator, president
Llywydd (m) y Gynhadledd (M)	President of Conference
llywydd(ion) eciwmenaidd (m)	ecumenical moderator
llywyddu (yn y Cymun) (A)	celebrate (at Communion)
Mab Dafydd	Son of David
Mab Duw	Son of God
Mab y Dyn	Son of Man

Cymraeg > English

mam eglwys (f)	mother church
y Fam Eglwys (f)	Mother Church
masnach deg (f)	fair trade
mater(ion) (m)	business, issue, matter
meindwr (meindyrau) (m)	spire
memorandwm (memoranda) (m) cyd- ddealltwriaeth	memorandum of understanding
Merched Methodistiaidd (M)	Methodist Women
merched sy'n flaenoriaid (P)	women elders
Meseia (m)	Messiah
Meseianaidd	Messianic
metropolitan(iaid) (m)	metropolitan
Methodist(iaid) Calфинаidd (m) (P)	Calvinistic Methodist (n)
Methodistaidd Galфинаidd (P)	Calvinistic Methodist (a)
moddion	service
moeseg (f)	ethics
moesoldeb (m)	morality
monstrans(au) (m) (A)	monstrance
y Forwyn Fair	the Virgin Mary
Mudiad Efengylaidd (m) Cymru	Evangelical Movement of Wales
Mwslim(iaid) (m)	Muslim (n)
Mwslimaidd	Muslim (a)
myfyrio	meditate, reflect
mynach(od) (m)	monk, religious (n)
mynegiant (m) newydd o'r eglwys	fresh expression of church
mynwent(ydd) (f) eglwys	churtyard
Nadolig (m)	Christmas

Naw Llith a Charol	Nine Lessons and Carols
nef (f)	heaven
nefoedd (f)	heaven
neuadd(au) (f) eglwys(i)	church hall
nodi	identify
noswyl ... (f)	eve of ...
Noswyl (f) y Pasg	Easter Vigil
oedfa(on) (f)	service
oedfa (f) brawf	trial service
Oen Duw	Lamb of God
offeiriad (offeiriad) (m)	priest
Offeren(nau) (f)	Mass
offeryn(nau) eciwmenaidd cenedlaethol (m)	national ecumenical instrument
yr olyniaeth apostolaidd (f)	apostolic succession
ordeiniad(au) (m)	ordination
ordeinio	ordain, ordination
Ordinal (m) (A)	Ordinal
ordinari(aid)	bishop, ordinary
ordinasiwn (m)	ordination
organ(au) (f)	organ
organydd(ion) (m)	organist
organyddes(au) (f)	organist
Pabydd(ion) (m)	Roman Catholic (n)
y Pader (m)	Lord's Prayer
Palestina (f)	Palestine
pan fo perigloraeth yn wag (A)	vacancy in an incumbency

pan fo'r plwyf yn wag (A)	during an interregnum
panel amddiffyn (m)	protection panel
Panel (m) Athrawiaeth ac Addoli (P)	Doctrine and Worship Panel
Panel Cyfathrebu (m) (P)	Communications Panel
Panel Diogelu (m) (M)	Safeguarding Panel
Panel (m) Diogelwch Cydenwadol (C)	Interdenominational Protection Panel
Panel Eciwmenaidd (m) (P)	Ecumenical Panel
Panel (m) Enwebiadau (M, P)	Nominations Panel
Panel Enwebu (m) (M, P)	Nominations Panel
Panel (m) Monitro'r Swyddfa (P)	Office Work Monitoring Panel
Panel (m) y Gymdeithas Hanes (P)	History Society Panel
Paradwys (f)	Paradise
y Parchedicaſ	Most Reverend
partneriaeth eciwmenaidd leol (partneriaethau eciwmenaidd lleol) (f) (C)	local ecumenical partnership
partneriaeth(au) sifil (f)	civil partnership
y Pasg (m)	Easter
y Pasg Bach (m)	Low Sunday
pechod gwreiddiol (m)	original sin
pechod(au) (m)	sin
pencantor(ion) (m) (A)	precentor (in a Cathedral)
penodi	appoint
Pentecost (m)	Pentecost
peri i ganon ddod i rym (A)	promulgate a canon
periglor(iaid) (m) (A)	incumbent
perigloraeth(au) (f) (A)	incumbency
perigloraeth wag (f) (A)	vacancy in an incumbency

person(iaid) (m) (A)	parson, ecclesiastic (n)
persondy (persondai) (m) (A)	parsonage
plan(iau) (m) (M)	plan
plât (plataiu) (m)	paten, plate
plwraliaeth (f)	pluralism
plwyf(i) (m) (A)	parish
plwyf(i) unedig (m) (A)	united parish
pobl etholedig (f) Duw	elect people of God
polisi (polisiâu) (m)	policy
porth (pyrth) (m)	porch
prebendari (prebendarïaid) (m) (A)	prebendary
pregeth(au) (f)	sermon
y Bregeth (f) ar y Mynydd	Sermon on the Mount
pregethwr (pregethwyr) (m)	preacher
pregethwr (pregethwyr) lleyg (m) (M)	lay preacher local preacher
pregethwr (pregethwyr) lleyg (m) ar nodyn (M)	local preacher on note
pregethwr (pregethwyr) lleyg (m) ar brawf (M)	local preacher on trial
presbyter(iaid) (m)	presbyter
pridwerth(oedd) (m)	ransom (n)
pridwerthu	ransom (v)
Prif Bwyllgor (m) yr Eglwysi (C)	Churches' Main Committee
primas(iaid) (m)	primus (Scottish Episcopal Church)
priodas(au) (f)	marriage, wedding
priodas(au) (f) drwy drwydded (A)	marriage by licence

priodas(au) (f) drwy drwydded arbennig Archesgob Caergaint (A)	marriage by the Archbishop of Canterbury's special licence
priodas(au) (f) drwy ostegion (A)	marriage by banns
priodas(au) sifil (f)	civil marriage
problem(au) (f)	issue, problem
proffwyd(i) (m)	prophet
proselyteiddio	proselytise
proselytiaeth (f)	proselytism
prosiect(au) (m)	project
prynedigaeth (f)	redemption
pulpud(au) (m)	pulpit
pum mlynedd (A)	quinquennium
pwrpasol	fit for purpose
pwylgor(au) (m)	committee
pwylgor(au) (m) adnoddau dynol	human resources committee
pwylgor(au) (m) buddsoddi	investment committee
pwylgor(au) (m) cyllid	finance committee
Pwyllgor (m) Cynigion y Gynhadledd (M)	Conference Memorial Committee
Pwyllgor Dewis (m) Ymgeiswyr y Dalaith (A)	Provincial Selection Committee
Pwyllgor Dewis (m) Ymgeiswyr yr Esgobaeth (A)	Diocesan Selection Committee
Pwyllgor (m) Eglwysi a Bugeiliaeth (A)	Churches and Pastoral Committee
pwylgor (m) eiddo	property committee
Pwyllgor (m) Polisi a Chyllid (M)	Policy and Finance Committee
pwylgor(au) sefydlog (m)	standing committee
Pwyllgor Sefydlu (m) (M)	Stationing Committee
Pwyllgor (m) Stiwardiaeth y Dalaith (A)	Provincial Stewardship Executive

Pwyllgor Ymgynghorol (m) yr Esgobaeth (A)	Diocesan Advisory Committee
y Refformasiwn (m)	Protestant Reformation
Rhaglen Genhadol (f) (P)	Mission Programme
rhaglith briod (rhaglithiau priod) (f) (A)	proper preface
rhagluniaeth (f)	providence
Rhannu'r Tangnefedd	Sharing the Peace
rheiliau Bwrdd y Cymun (M)	Communion rail
rheiliau'r allor (A)	altar rails
rheithor(iaid) (m) (A)	rector
rheithordy (m)	rectory (<i>building</i>)
rheithoriaeth (f)	rectory (<i>post</i>)
rheithorol (A)	rectorial
rheol(au) (f) buchedd	rule of life
rheol(au) sefydlog (f)	standing order
rheolau hawleb (A)	faculty rules
rheoliadau hawleb (A)	faculty regulations
rheolwr (rheolwyr) (m) swyddfa	officer manager
Rheolwr (m) Eiddo ac Ystadau (P)	Property and Estates Manager
rhestr(i) (f) eiddo	inventory
rhodd(ion) (f)	gift
rhoi ar waith	implement
rhoi mewn grym	implement
rhoi'r elfennau	administer (Communion)
Rhoi yn Syth	Gift Direct
rhôl (f) yr etholwyr (rholiau'r etholwyr)	electoral roll
Rhwydwaith (m) Hyfforddi Cymru (M)	Wales Training Network

Rhwydwaith Rhyng-ffydd (m) Cymru	Wales Interfaith Network
Rhwydwaith (m) y Teulu Anglicanaidd Rhyngwladol (A)	International Anglican Family Network
rhyddhau oddi wrth bechod	absolve
rhyngewglwysig	inter-church
rhyng-ffydd	inter-faith
rhyng-grefyddol	inter-faith, inter-religious
saboth(au) (m)	sabbath
sacrament(au) (m)	sacrament
sagrafen(nau) (f)	sacrament
salm(au) (f)	psalm
sallwyr (m),	psalter
salm briod (salmau priod) (f) (A)	proper psalm
sancteiddiad (m)	sanctification
sancteiddio	sanctify
sasiwn (sasiynau) (f) (P)	rally (<i>Women's Section</i>)
seciwlar	secular
seciwlareiddio	secularisation
seciwlariaeth (f)	secularism
sedd(au) (f)	pew, seat
sefydliad(au) (m)	institute (n)
sefydliad(au) (m) (M)	station (n)
sefydlu	institute (v)
sefydlu (M)	station (v)
seibiant sabothol (m)	sabbatical leave
Sêt Fawr (f)	Deacons' Pew, Elders' Pew, Sêt Fawr
Sgroliau'r Môr Marw	Dead Sea Scrolls

siapter (m) y ddeoniaeth (siapteri deoniaeth) (A)	deanery chapter
Sîc (Siciaid) (m)	Sikh (n)
Sicaidd	Sikh (a)
Siciaeth (f)	Sikhism
stewardiaeth (f)	stewardship
Sul (m) Cyfiawnder Hilyddol	Racial Justice Sunday
Sul (m) y Beibl	Bible Sunday
Sul (m) y Blodau	Palm Sunday
Sul y Cofio (m)	Remembrance Sunday
Sul (m) y Cyfamod	Covenant Sunday
Sul (m) y Dioddefaint	Passion Sunday
Sul (m) y Fam	Mothering Sunday
Sul (m) y Gweddïau	Rogation Sunday
y Sulgwyn (m)	Whitsunday
y Swper Olaf (m)	the Last Supper
Swper (m) yr Arglwydd	the Lord's Supper
swyddfa (swyddfeydd) (f)	office
Swyddfa'r (f) Esgobaeth (A)	Diocesan Office
Swyddog (m) Bywyd a Thystiolaeth (P)	Life and Witness Officer
Swyddog (m) Cenhadaeth Fyd yr Esgobaeth (A)	Diocesan World Mission Officer
Swyddog Cyfathrebu (m) (P)	Communications Officer
Swyddog (m) Cyfryngau'r Archesgob (A)	Archbishop's Media Officer
swyddog(ion) datblygu (m)	development officer
swyddog(ion) eciwmenaidd (m)	ecumenical officer
Swyddog Eciwmenaidd (m) yr Esgobaeth (A)	Diocesan Ecumenical Officer

swyddog(ion) (m) eglwys (M)	church steward
Swyddog (m) Ffydd, Trefn a Thystiolaeth (C)	Faith, Order and Witness Officer
swyddog(ion) hyfforddi (m)	training officer
swyddog(ion) (m) polisi	policy officer
Swyddog Rhyng-ffydd (m) yr Esgobaeth (A)	Diocesan Inter-faith Officer
symud (esgob) (A)	translate (a bishop)
synod(au) (f)	synod
Synod (f) Cymru (M)	Synod Cymru
Synod Sanctaidd (f) (A)	Holy Synod
Synod Wales (f) (M)	Wales Synod
Synod (f) y Dalaith (M)	District Synod
syrogat(iaid) (m)	surrogate
y Tangnefedd (m)	the Peace
tai cymdeithasol	social housing
tai i'r gymuned	social housing
tair blynedd (A)	triennium
talaith (taleithiau) (f) (A) (M)	province district
tawelwch (m)	silence
teithiol	itinerant, travelling
telerau gwasanaeth clerigion (A)	clergy terms of service
Teyrnas (f) Dduw	Kingdom of God
teyrnas(oedd) (f)	kingdom
Tîm (m) Cyfundebol (M, P)	Connexional Team
tirlyfr(au) (m) (A)	terrier
tocyn(nau) (m) aelodaeth (M)	membership ticket

torri'r bara	breaking of bread
y Tra Pharchedig (A)	Very Reverend
tragwyddoldeb (m)	eternity
trawsffiniol	cross-border
traws-sylweddiad (m)	transubstantiation
trefn lywodraethol (f)	governance
trefn lywodraethol eglwysig (f)	church governance
Trefnu Cymunedol Cymru	Together Creating Communities
trethiant ariannol (m) (M)	assessment
tribiwnlys disgyblu (m)	disciplinary tribunal
y Drindod (f)	the Trinity
Trindodaidd	Trinitarian
y Triol Dduw (m)	the Triune God
trosolwg (m)	overview
trugaredd (m)	mercy
trwydded(au) (f) priodas (A)	marriage licence
trysorydd(ion) (m)	treasurer
trysorydd(ion) mygedol (m)	honorary treasurer
tŵr (tyrau) (m)	tower
tyst(ion) (m)	witness
tystiolaeth(au) (f)	evidence, testimony
uchel eglwysig (A)	high church
uchel eglwysyddiaeth (f) (A)	high churchmanship
uffern (f)	hell
Undeb (m) y Mamau (A)	Mothers' Union
Undeb (m) yr Annibynwyr Cymraeg	Union of Welsh Independents

undod (m)	union, unity
undod gweladwy (m)	visible union, visible unity
undod organig (m)	organic union, organic unity
unffurfiaeth (f)	uniformity
unigolyn (unigolion) (m)	individual, person
uniongred	orthodox
Urdd (f) Diaconiaid y Methodistiaid (M)	Methodist Diaconal Order
urdd(au) eglwysig (f) (A)	holy orders
Warden (m) Urdd Diaconiaid y Methodistiaid (M)	Warden of the Methodist Diaconal Order
warden(iaid) (m) eglwys (A)	church warden
Wesleaid	Wesleyan
yr Wythnos Fawr (f)	Holy Week
Wythnos (f) Un Byd	One World Week
yr Wythnos (f) Weddi am Undeb Cristnogol	Week of Prayer for Christian Unity
ymbil dros	intercede for
ymbil(iau) (m)	intercession
ymddiried	trust (v)
ymddiriedaeth (f)	trust (<i>feeling</i>)
ymddiriedolaeth(au) (f)	trust (<i>body</i>)
Ymddiriedolaeth (f) yr Esgobaeth (A)	Diocesan Trust
ymneilltuol	nonconformist (a)
ymfudwr (ymfudwyr) (m)	migrant
ymgeisio (M)	candidate (v)
ymgeisydd (ymgeiswyr) (m)	candidate (n)
ymgeisydd (ymgeiswyr) (m) am urddau (A)	ordinand

ymgeisydd (ymgeiswyr) (m) am y weinidogaeth (A, M)	ordinand
ymgroesi	cross oneself, make the sign of the cross
ymgysylltu â	engage
ymgynnull	gather
ymgynulliad (m)	gathering
ymneilltuwr (ymneilltuwyr) (m)	nonconformist (n)
ymweliad(au) (m) (A)	visitation
ymweliad(au) (m) yr esgob (A)	bishop's visitation
ymwelydd (ymwelwyr) bugeiliol (m) (M)	pastoral visitor
ymwneud â	engage
yn golegol	collegially
yn ôl yr Ysgrythur yn unig	<i>sola scriptura</i>
yn rhinwedd swydd	<i>ex officio</i>
yr Ysbryd Glân (m)	Holy Spirit
ysbrydol	spiritual
ysbrydoledd (m)	spirituality
ysbrydolrwydd (m)	spirituality
ysgariad(au) (m)	divorce (n)
ysgaru	divorce (v)
ysgogi	enable
ysgogydd (ysgogwyr) (m)	enabler
ysgogydd (ysgogwyr) efengylu (m)	evangelism enabler
ysgol(ion) (f) eglwys (A)	church school
ysgol(ion) (f) Sul	Sunday school
ysgrifennydd (ysgrifenyddion) (m)	clerk, secretary
Ysgrifennydd Cyffredinol (m)	General Secretary

Cymraeg > English

Ysgrifennydd Cyffredinol (m) y Cyfundeb (M, P)	General Secretary of the Connexion
ysgrifennydd (m) y cyfamodau (A)	covenant secretary
Ysgrifennydd (m) yr Esgobaeth (A)	Diocesan Secretary
ysgrythur(au) (f)	scripture
yr Ysgrythur(au) Sanctaidd (f)	Holy Scripture
yr Ystwyll (m)	Epiphany
ystafell(oedd) (f) eglwys(i)	church room
ystlyswr (ystlyswyr) (m) (A)	sidesperson
ystola(u) (f) (A)	stole
ystyried	consider, reflect